

DJURSKYDDET

MEDLEMSTIDNING FÖR DJURSKYDDET SVERIGE • NUMMER 1/2019 • ÅRGÅNG 129

8 RÅD

om matrester du inte ska ge till djur

"JÄGARE OCH POLIS MÅSTE AGERA"

Illegal jakt.

SIDAN 26

+

HÄSTAR SKA INTE DOMINERAS

Ny forskning.

SIDAN 28

TEMA SLAKTTTRANSPORTER

Sista resan till slakteriet

EU-parlamentet har precis röstat igenom en resolution för tuffare tag mot djurtransporter som inte följer reglerna. Lagarna är bra, men följs de inte spelar det ingen roll. SIDAN 8

Tack Kattliv!

Tidningen Kattliv skänker 75 kr till Djurskyddet Sverige för varje ny prenumerant de får via oss! Du betalar endast 299 kr och får då 6 nummer av tidningen Kattliv.

Beställ din prenumeration redan idag genom att maila dina adressuppgifter till pren@kattliv.com, kom ihåg att ange **kod 334** i ämnesfältet. Det går också bra att skicka in talongen nedan.

Tillsammans kan vi göra skillnad för djuren!

Klipp här!

SKICKA IN TALONGEN NEDAN FÖR ATT PRENUMERERA PÅ KATTLIV!

JA, jag vill prenumerera på tidningen Kattliv och samtidigt stödja Djurskyddet Sverige. Du betalar endast 299 kr för 6 nummer.

För- och efternamn:

Adress:

Postadress:

E-post:

GÖR SÅ HÄR:
Klipp av talongen och lägg i ett kuvert.

Skicka kuvertet till:
Djurskyddet Sverige
Svarspost 20425761
120 20 Stockholm.

Du behöver inte något frimärke, Djurskyddet står för portot!

Har du frågor om din prenumeration, kontakta Kattliv:
0300-174 00 eller pren@kattliv.com

Djurskyddet Sverige förmedlar dina uppgifter till tidningen Kattliv. De aktiverar din prenumeration och skickar en faktura. Djurskyddet Sverige sparar inte uppgifterna för vidare behandling.

INNEHÅLL / 1.2019

Foto: iStock

8 TEMA SLAKTTTRANSPORTER
Varje dag transporteras miljoner levande djur till slakterier inom och ut ur EU. Nu ska fler länder genom tuffare kontroller och sanktioner tvingas följa djurskyddsreglerna.

TIDNINGEN DJURSKYDDET

REDAKTÖR & ANSVARIG UTGIVARE

Katarina Hörlin

LAYOUT & BILDBEHANDLING

Nevada Media

KORREKTURLÄSNING

Majk Michaelsdotter

ANNONSANSVARIG

Peter Henriksson

peter.henriksson@djurskyddet.se

OMSLAGSFOTO

iStockphoto

ISSN

1651-4505

TRYCK

Sörmlands Printing Solutions AB

MATERIAL

Redaktionen ansvarar inte för insänt, icke-beställt material

NÄSTA MANUSSTOPP

2 maj 2019

KONTAKT

redaktionen@djurskyddet.se

5 Djurförsöken måste fasas ut!

26 Illegal jakt.

31 Katter på äldreboende

22 Hos lokalföreningarna. Djurskyddet Snapphanen ger djurskydds-föredrag av högsta klass!

34 Vi tipsar. Bra böcker, TV-program, radio och poddar om djur och djurskydd.

42 Sista ordet. Gunnela Ståhle om den nya djurskydds-förordningen.

+ **26** Hur roar jag min katt, som tycks ha urtråkigt när den är hemma? Frågan besvaras av tidningens katt-expert Elin Hirsch. **38** Medlems-information & kontaktuppgifter till föreningarna.

Katarina Hörlin
Redaktör, tillsammans med Griffin, pudel.
redaktionen@djurskyddet.se

LEDARE

Sista färden mot slakt

Den 14 februari, på alla hjärtans dag, fyll-des plötsligt sociala medier av hurra-rop. Härligt! Det ovanliga var att jublet rikta-des till politiker. Djurskyddsorganisationer och enskilda fyllde Twitter och Instagram med kärleksfulla rader: ”Bra jobbat, EU-politikerna” och ”Heja MEP”!

Samma dag hade EU-parlamentet haft sin stora omröstning om rapportören Jörn Dohrmanns förslag i resolutionen som rör levande djur i transporter skulle gå igenom. Den antogs. Vi har frågat djur-skyddsexperten om de instämmer i jublet. Många gör det. Men det är lång väg kvar.

Och dagen innan detta nummer ska gå till tryck kommer nyheten att en gransk-ning som gjordes i september 2018 i den kroatiska hamnstaden Rasa där djur lastas om på fartyg för export utanför EU utsatts för oacceptabelt lidande. 101 transporter från fem medlemsländer anlände till ham-nen under de dagar som granskningen pågick och i 26 procent av transporterna hade temperaturen varit högre än 35 grader. Ingen kunde heller garantera att fartygen tillgodosåg djurens behov, skriver Eurogroup for Animals på vars hemsida rapporten kan laddas ner.

Den 1 april träder den nya djurskydds-lagen och förordningen i kraft här i Sverige. Vi skriver om det på I korthet-sidorna och fördjupad läsning finns på webbtidningen.

Innan ni surfar dit, följ med till Kultur-huset i Hässleholm. Här drar Djurskyddet Snapphanens event fulla hus.

Vi var med när etolog Per Jensen talade om djurs känslor: Om hönors längtan, om grisars empati, om kontrasten mellan hur djuren är och hur de begränsas inom livsmedelsproduktionen. En svindlande föreläsning. ✕

TYCK TILL!

Mejla dina tankar och åsikter till redaktionen@djurskyddet.se. Läs fler artiklar på tidningen.djurskyddet.se

Sorgligt tema som berör

Förra numrets tema om det sorgliga ämnet ”När djur dör” har berört många. Tack alla ni som hört av er. En av dem är Anna-Lena som skriver såhär:

”Läste just artikeln om avlivning av djur. Det var intressant. Men vad jag vill berätta är att jag har en granne från Nederländer-na som alltid, både där och här i Sverige, har och har haft katter. Hon berättade för mig att när en katt blev så dålig att den måste avlivas kom veterinären hem till dom och gav katten sprutan så att katten fick dö i lugn och ro hemma och inte behöva stressas i bil och i okända omgivningar.

Sedan fick de alltid ett kort där veterinären skrev lite kort om att den tänkte på dom och katten.

Vår klinik ägs av hol-ländare och när vi vid akut sjukdom var tvungna att helt plötsligt avliva vår älskade katt fick vi efter ett tag ett

kort och det värmde verkligen. Avlivningen var ”fin”: Ett mörkt tyst rum, en sköterska var med oss hela tiden och pratade lug-nande med både oss och katten. När allt var klart sa de att vi kunde åka hem direkt. De skickar räkningen så att vi inte behövde stå där ute i väntrummet.

Vi har att jämföra med en annan klinik där vi fick avliva en annan av våra katter på grund av ålder. Vi fick sitta i ett ljus rum alldeles ensamma, veterinären kom in ibland och lyssnade på katten. Vi fick till slut leta efter någon som kunde tala om att nu var det ”klart” och vi kunde ta katten och åka hem. Sen fick vi stå i väntrummet bland allt folk med våra tårar strömmande ner för kinderna.

Så olika kan det vara. Så nu åker vi ett antal extra mil om vi behöver vård.

Att bemöta ägaren på ett bra sätt är minst lika viktigt som att bemöta djuret på rätt sätt.”

Mvh Anna-Lena

DEBATT

SKAPA FÖRÄNDRING!
MEJLA RIKSDAGENS MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTT

Djurskyddet Sverige uppmanar alla att med lagliga demokratiska metoder påverka lagstiftarna och beslutsfattarna så att djurfria modeller ersätter djurförsöken.

Öka forskningsanslagen och fasa ut djurförsöken!

Den senaste tiden har många uppmärksam-mat hundarna som används i djurförsök vid Göteborgs Universitet. De starka reaktionerna över hundarnas öde visar att allmänhetens engagemang för försöksdjur är stort. Vi menar att det är positivt att ödet för de sex hundarna som utsattes för djurförsök och sedan avlivning har fått så stor uppmärksamhet, men samtidigt pågår lika svåra och svårare djurförsök på andra djur som inte alls uppmärksammas.

Djurskyddet Sverige arbetar långsiktigt för att förbättra situationen för alla de möss, råttor, hundar, fiskar och andra djurslag som utsätts i djurförsök. Vi är övertygade om att en av de viktigaste

långsiktiga åtgärderna för att förbättra för försöksdjuren är att satsa mer pengar på forskning på metoder där djurförsök inte behövs. Forskningen har kommit långt, men inte tillräckligt. De statliga anslagen till djurfria metoder har legat på samma nivå sedan 2009, dessa anslag måste ökas.

Stiftelsen Forska utan djurförsök bedriver ett viktigt arbete genom att samla in och dela ut medel till djurfria forskningsmeto-der, men staten måste ta sitt ansvar. Utöver det behöver Sverige ta fram en nationell plan för hur vi helt ska kunna fasa ut djurförsök framöver, Nederländerna har redan tagit fram en sådan plan, nu är det Sveriges tur.

Vi kräver förändring i form av ökade forskningsanslag för alternativ till djur-försök och att våra politiker tar fram en nationell plan för hur djurförsöken ska kunna fasas ut!

Var med och skapa förändring! Ställ dig bakom våra krav och mejla dem till politikerna i riksdagens miljö- och jordbruksutskott. Håll en saklig ton i mejlen. Du hittar e-postadresser på riks-dagens hemsida: <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/miljo--och-jordbruksutskottet/>
Åsa Hagelstedt, Generalsekreterare & Emma Brunberg, sakkunnig Djurskyddet Sveriges kansli

MEST LÄST PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Mest läst på webbtidningen det senaste kvartalet

1. Fråga experten
2. Veterinärers råd inför en avlivning
3. Den sista kärlekshandlingen
4. Ny djurskyddslag är klubbad
5. Hjälp skräckslagna djur att klara av nyårsnatten

Ny djurskydds-förordning på plats

■ **Den 1 april** träder den nya djurskydds-förordningen i kraft samtidigt som den nya djurskyddslagen.

– I sak finns inga nyheter, men det blir fortsatt tillåtet att hålla minkar i bur, utföra obedövad kastrering på renar och levande grävlingar får användas vid grytanlagsprov, de undantas från kravet att inga djur ska utsättas för lidande vid prov. Anmärkningsvärda eftergifter till näringen, säger Åsa Hagelstedt, Djurskyddet Sverige. ✕

Fler hot mot djurskyddsinspektörer

■ **Sedan länsstyrelserna** tog över tillsynsärenden för hundar och katter från polisen i somras så har antalet hot mot enskilda tjänstemän ökat kraftigt, skriver SVT Nyheter.

– Tyvärr ser vi att den här trenden ökar, säger Gunilla Johansson chef djurenheten vid länsstyrelsen i Kalmar till SVT Nyheter. ✕

Djurens Rätt slutar nominera

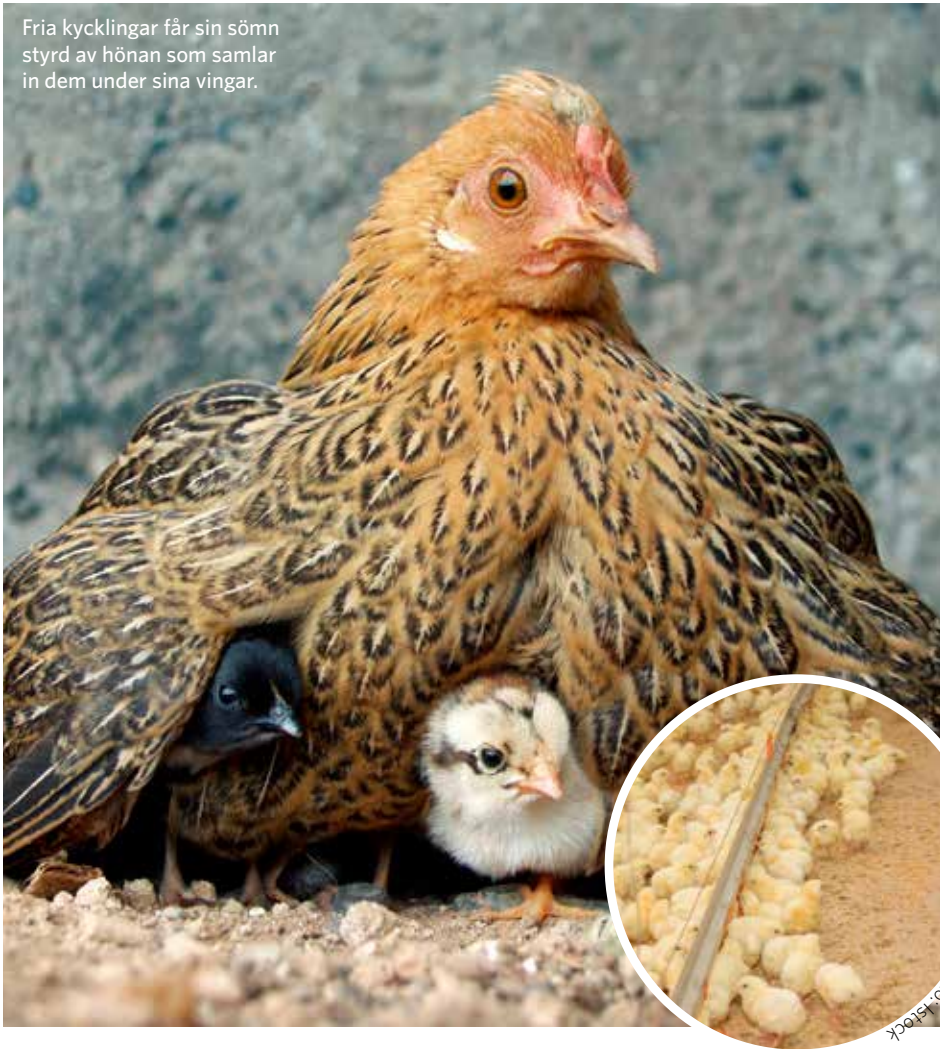
■ **Djurens Rätt slutar** att nominera representanter till de djurförsöksetiska nämnderna, då ”det etiska ansvaret för djuren brister betänkligt” där, som organisationen skriver. För att få utföra djurförsök i Sverige ska försöken ha godkänts av en nämnd.

– Nämndernas sammansättning är sedan länge förlegad och de saknar rimliga förutsättningar för att göra etiska bedömningar, säger Benny Andersson, verksamhetschef för Djurens Rätt i ett uttalande.

Djurskyddet Sverige kommer inte sluta att nominera.

– Vi delar Djurens Rätts syn på att nämnderna inte fungerar tillfredsställande och många av våra ledamöter vittnar om att det är ett väldigt tuftt uppdrag. Men arbetet med att ifrågasätta och verka för att minska både antalet djur som används i försök och deras lidande är så viktigt så vi väljer att stanna kvar med representanter i nämnderna, säger Åsa Hagelstedt, generalsekreterare i Djurskyddet Sverige.

– Vi för också en dialog med Jordbruksverket om hur nämnderna och arbetet med att minska plågsamma djurförsök i stort kan förbättras, säger hon. ✕

Fria kycklingar får sin sömn styrd av hönan som samlar in dem under sina vingar.

Foto: iStock

I produktionsanläggningarna Foto: iStock

Svårt att sova i anläggningarna

■ **Kycklingar i** produktionsanläggningarna kan sällan sova ostört. I det fria styrs sömnen av hönan, som samlar in dem under sina vingar. Men hur ska kycklingar i stora produktionsanläggningar få möjlighet till ostörd sömn? De delar plats med tiotusentals andra kycklingar, utan sina mödrar och ljuset är tänt. Den utmaningen berättade Harry Blokhuis, professor i etologi vid SLU, om på Jordbruksverkets djurskyddskonferens och han visade en film där två kycklingar förgäves försökte

sova i det myller av vakna kycklingar som sprang över dem.

– I det fria styr hönan över sina kycklingars sömn. Hon kallar till sig dem, lägger sig över dem och så sover de. I besättningar med 80 000 kycklingar utan mödrar som kan reglera sömnmönstret får vi försöka hitta sätt att hjälpa kycklingarna att få tillräckligt med sömn, sa han.

Avskilda avdelningar eller varmare hörnor, där kycklingar kunde sova ostört, är två förslag på lösningar. ✕

Blå putsarfisk klarar spegeltest

■ **Barn klarar det** vid 18 månader. Schimpanser, delfiner, elefanter och skator klarar det som vuxna. De inser att spegelbilden visar dem själva, ett tecken på självmedvetenhet.

– Kräkor, som använder redskap, klarade det inte. Därför är det anmärkningsvärt att en fisk verkar klara det, säger Anders Brodin,

professor i evolutionär ekologi, vid Lunds universitet till SVT Nyheter.

Först blev putsarfisken arg när den såg sig själv, men snart började den spegla sig för att gnugga bort en fläck forskarna satt dit, skriver SVT Nyheter. Försöken gjordes vid Max Planck-institutet och Osaka Universitet. ✕

”Ett hån mot djurskyddet!”

■ **I januari lämnade** Jordbruksverket rapporten ”Utvärdering av välfärden hos mink inom pälsproduktionen” till regeringen. Den baseras på en utvärdering från vetenskapliga rådet. Slutsats: Mer forskning krävs för att säga om minkar i bur kan utöva naturligt beteende.

– Utvärderingen är ett hån mot allt vad djurskydd och förutsättningarna för hållande av djur under naturliga förhållanden heter! säger Owe Sandström, zoolog och ledamot i Djurskyddet Sveriges styrelse.

I ett pressmeddelande skriver utredarna att det ännu inte är möjligt att utvärdera effekten av nuvarande regler på djurvälfärden.

”Det finns idag till exempel inga uppgifter på hur vanligt beteendestörningar är hos mink som hålls enligt de nya reglerna. För att ta reda på detta föreslår vi studier som undersöker minkens beteenden under hela dygnet, under alla årstider, och i de system mink hålls idag.”

– Det är bedrövligt att läsa. Att hålla solitära rovdjur som i vilt tillstånd dagligen rör sig över kilometerstora områden och söker sin föda simmande i vatten inspärrade i små burar där de sitter tätt tillsammans är helt otidsenligt. Här behövs inga fler studier. Här behövs bara stopp och förbud! säger Owe Sandström. ✕

Jordbruksverkets rapport
”Utvärdering av välfärden
hos mink inom pälsproduktionen” får hård kritik.

Oacceptabelt med hot mot yrkesgrupper

■ **Under vintern har** GP i flera uppmärksammade artiklar lyft hur djurrättsaktivister använder sig av hot mot lantbrukare. Hoten är helt oacceptabla, skriver Åsa Hagelstedt.

”Jag hoppas att vi på djurskyddssidan och organisationer som företräder lantbrukare

och jägare kan vara överens i våra tydliga fördömanden av illegal verksamhet och aldrig försvara dessa handlingar eller skylla på politiker och myndigheter” skriver Åsa Hagelstedt, Djurskyddet Sverige i en debattartikel i Dagens Samhälle. ✕

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

HALLÅ DÄR...

... **Jennie Nilsson (S)**, som i januari tillträdde som landsbygdsminister.

Hur stor del av ditt uppdrag kommer att gå till djurskyddsfrågor?

– Djurskyddsfrågor utgör en mycket viktig del av mitt arbete som landsbygdsminister, både nationellt, inom EU och i olika internationella fora.

Vill du se ett förbud mot minkfarmer och en lag som kräver ID-märkning och registrering av katter?

– För mig är det viktigt att vi håller djur på ett sätt som innebär att de högt ställda krav på djurskydd som finns i vår lagstiftning uppfylls. Jordbruksverket fick ju för drygt ett år sedan i uppdrag att utvärdera välfärden hos just minkar. Syftet var att få en klar bild över hur djurskyddsläget för minkar ser ut, om djuren ges möjlighet att bete sig naturligt och om det finns anledning till förbättringsåtgärder. Nu har vi fått Jordbruksverkets redovisning. Jag kan i dagsläget inte uttala mig om själva innehållet i redovisningen eller om den föranleder några åtgärder från regeringens håll. Frågan måste först beredas färdigt inom regeringskansliet och det måste få ta sin tid.

Det pågår ett viktigt arbete med att utreda hur ett system för en obligatorisk märkning och registrering av katter kan utformas. Jag kommer naturligtvis att följa vår vanliga arbetsordning och ta ställning till resultatet av detta arbete när det är färdigt, den 31 augusti.

Har du egna djur?

– Som barn växte jag upp med både hundar och katter och jag har varit fodervärd för hästar. Jag har inte varit aktivt engagerad i djurskyddsfrågor eller personligen donerat pengar till organisationer som arbetat för att främja djurs rättigheter. Jag är rent allmänt mån om att vi i Sverige ska ha ett fungerande djurskydd, så att djur, vare sig det handlar om ett husdjur eller djur som ingår i livsmedelsproduktionen, får ett värdigt liv utifrån de regelverk som gäller. I dagsläget har jag inga djur. Det är inte möjligt att ta hand om ett djur på ett värdigt sätt när jag som landsbygdsminister är bortrest så pass mycket. ✕

TEMA SLAKTTTRANSPORTER

LEVANDE DJUR I LASTEN

EU-parlamentet har nyss bestämt att på lång sikt arbeta för att hellre transportera kött än levande djur. Flera länder bryter systematiskt mot de djurskyddsregler som gäller.

Varje år transporteras miljontals djur i Sverige och mer än en miljard djur i EU. De flesta med ett slakteri som slutstation. Hög tid att vi står upp för dessa djur nu, slår EU-parlamentet fast.

EU tar tuffare tag mot djurtransportbrott

EU-parlamentet har precis röstat igenom en resolution för tuffare tag mot de djurtransporter som bryter mot reglerna. Brott som orsakat stort lidande.

Den 14 februari skedde omröstningen i Strasbourg. 411 EU-parlamentariker röstade för, 43 emot. Saken var klar. Resolutionen som den danske rapportören Jørn Dohrmann lagt fram ska genomföras. Twitter och facebook fylldes av jubel. ”Bra jobbat, EU-politiker”, skrev Djurskyddet Sverige i sina sociala medier.

”Det var ett historiskt steg som togs i EU-parlamentet”, konstaterade organisationen Eurogroup for Animals, som länge drivit sin kampanj ”Stop the trucks” för att få slut på de ibland veckolånga transporter av djur som ska gå till slakt i Europa.

Mer än en miljon människor har skrivit under för kortare transporter av unionens djur och bättre förhållanden medan djuren är i transporterna. Varje dag transporteras en miljon djur inom och ut ur EU. Får, kycklingar, värphöns, nötkreatur och grisar: alla ska ha tillräcklig plats, varken bli överhettade eller frysa. Hanteringen, avlastningen och pålastningen är stressande för många djur. Ny miljö, nya människor, ibland även nya djur att dela utrymmet med. Regler finns för

att skydda djuren från obehag. 2016 släppte organisationen Eyes on Animals sina filmer vid den turkiska gränsen som visade törstiga djur, kor som trängdes ihop på överfulla laster och djur som dött i värmen.

Varje år transporteras 1,37 miljarder levande djur i och ut ur EU, de flesta till slakt. 1 miljard av dem är fjäderfä.

– Det är nödvändigt att alla aktörer inom transportkedjan lever upp till sina skyldigheter, oavsett om de är lantbrukare, boskapsföretag, veterinärer eller transportföretag. Vi har nu gjort klart för kommissionen och medlemsstaterna att antingen måste de genomdriva de nuvarande reglerna eller vidta nya politiska åtgärder för att säkerställa användningen av ny teknik och minimera transporttiden, sa rapportförfattaren Jørn Dohrmann.

Punkterna som röstats fram är:

- Kännbara straff för länder som bryter mot reglerna. Ju fler överträdelser och större lidande djuret utsatts för, desto hårdare straff. Fler oanmälda kontroller i varje land.

- Kortare och specificerade transporttider för varje djurslag.
- Förbud att transportera djur till länder utanför EU om inte deras djurskyddslagar är på samma nivå som EU:s.
- Hellre transportera kött än levande djur.
- Mer transparens. Delar av veterinärtransportkontrollerna blir offentliga.

Dessutom ska EU-parlamentet nu granska kommissionen om den inte tar itu med länderna som inte följer EU:s transportförrättning EG 1/2005. Den kom till för att stävja alla de djurskyddsbrott som avslöjats på transporter i Europa sedan slutet av 1990-talet. Djurens rätt till vila, vatten, och återhämtning slås fast och reglerna har gällt sedan 2007. Men senast i somras blev en last med 57 kor stående vid den turkiska gränsen i hetan i mer än elva dagar.

Dohrmann tog upp detta i sitt skarpa tal:

- Jag har sett djur trängas i 35 graders värme

Jørn Dohrmann

i timmar. Rapporten kräver att vi upphör med export av levande djur till tredje land om dessa länder inte ställer samma krav på djurskydd som vi har i EU. För vissa är det ett kontroversiellt påstående. I en dansk tidning kunde jag läsa att en EPP-medlem kallar kravet extremistiskt! Om det är extremistiskt att överge en verksamhet där djur strandsätts vid EU:s gränsovergångar, där de står trångt, är törstiga och överhettade i flera dagar, då får ni kalla mig extremist. Jag har själv varit vid gränsen mellan Bulgarien och Turkiet och sett slumpmässiga kontroller av lastbilar. Man stod i sex timmar för att få pappersarbetet gjort. Det var 30–35 grader varmt. Vi såg djur utan öronmärkning. Vi skickar ut djuren på en laglös resa. Det måste sluta. Det är den signal vi skickar med denna rapport, sa han.

Professor emeritus Bo Algers vid SLU är en av de som forskat mest kring djurtransporter. Bland mycket annat har han tagit fram ett optimeringssystem för att få kortare restider. Vi talar med honom några dagar efter röstningen.

– Den absolut viktigaste punkten är den om tillämpning. Att tvinga medlemsländerna att följa de lagar som finns. Reglerna skulle kunna ha börjat följas imorgon och direkt förbättrat för alla djur. Att EU-parlamentet nu går på kommissionen är mycket välkommet, det finns många frågor som bör tas itu med direkt. Sedan har jag ju inte varit särskilt imponerad av EU-kommissionen den här perioden, vi får se vad som sker efter valet i vår, säger Bo Algers, som även arbetar för den svenska grenen av organisationen Compassion in world farming, CIWF Sverige.

I februari höll CIWF Sverige tillsammans med andra djurskyddsorganisationer och företaget Hälsingestintan ett fullsatt seminarium i EU-parlamentet om transporter.

– Många frågor rörde det mobila slakteriet som Hälsingestintan har. Det är ett sätt att komma ifrån transporten. Slakteriet kommer till djuret.

Tror du att det blir bättre nu för de miljarder lantbruksdjur som transporteras till slakt inom EU?

– Det vet man ju aldrig. Men mina förhoppningar är stora. Samtidigt är det inte klokt att EU-kommissionen inte tagit mer fasta på ”likabehandlingsprincipen” i Lissabonfördraget: Alla regler i EU ska gälla alla länder. I artikel 13 i EU-fördraget 1997 står dessutom: ”Vid utformning och genomförande av unionens politik (- -) ska unionen och medlemsstaterna fullt ut ta hänsyn till välfärd för djuren som kännande varelser.” Så allt finns redan. Men följs inte. Vi ser samma sak kring Grisdirektivet, som förbjuder rutinmässig svanskupering av griskultingar: Endast tre länder, Sverige, Litauen och Finland, följer direktivet. De andra struntar i det. Så även om vi skulle vilja se ännu hårdare och bättre djurskyddsregler är det viktigt att de vi redan har följs, och följs de inte så ska straffen vara så stora att de efterlevs, säger Bo Algers.

I Sverige är maxtid för slakttransport 8 timmar för nötkreatur, gris och får, om slakteriet är 11 timmars färd bort kan det godkännas i enstaka fall. För fjäderfä kan 12 timmar godkännas i vissa fall. ❌

EU-parlamentarikern
Fredrick Federley (C).

Foto: EP/ Geneviève ENGEL

”Viktigt att vi sätter press”

En mängd faktorer har samverkat för att situationen i EU blivit som den är. Kalkylerad riskbedömning är en, säger EU-parlamentarikern Fredrick Federley (C) till Tidningen Djurskyddet.

Vilka av de punkter som röstades igenom i Dohrmann-rapporten anser du vara viktigast?

– Det viktigaste är att EU-parlamentet nu vill att en granskningsprocess inleds mot EU-kommissionen, som ska undersöka om kommissionen har brustit i sin roll att se till att EU:s medlemsstater följer EU-lag om djurtransporter. Dessutom tycker jag att det är extra viktigt att EU-parlamentet vill att unionen tar fram en strategi för att övergå från transport av levande djur till att istället transportera kött och embryo, samt att man ställer sig bakom att förbjuda exportresor till länder utanför EU, om man inte kan garantera samma djurvälstånd som i europeisk lagstiftning, svarar Fredrick Federley.

**I din debattartikel som publicerades i Af-
tonbladet dagen innan röstningen skrev du
att en ”formell granskningsprocess inleds
mot EU-kommissionen, som har brustit
i sin roll att se till att medlemsländerna**

**följer lagen. (- - -) Därför vill jag nu granska
kommissionens agerande, eller brist på
agerande.” När tror du att en sådan process
kan starta?**

– Det är dessvärre omöjligt att veta. Jag hoppas att det ska komma igång snart, men det är EU-ombudsmannen som granskar EU-kommissionen. Därför är det viktigt att vi sätter politisk press och framför allt ställer krav på att nästa EU-kommission är dedikerad till att se till att medlemslän-
derna verkligen följer lagstiftningen.

**Varför tror du att det blivit såhär, att
lagarna inte följs?**

– Det är en kombination av flera faktorer. Ett exempel är att straffen för överträdelser sätts där överträdelsen äger rum och är baserade på landets medelinkomst. Det kan därför kosta mindre för ett land med hög medelinkomst att gasa förbi kontrollposter i länder med låg medelinkomst, och ta straffet istället. Vidare tror jag att det är en stor anledning att resehandlingarna inte är

offentliga och därför inte kan granskas av allmänheten. Jag fick igenom förslag kring att dessa handlingar ska ha mer insyn. Till sist är det ändå kommissionens yttersta ansvar att se till att medlemsstaterna följer lagarna, och straffa de medlemsstater som struntar i att följa lagen. Detta har man inte gjort, därför vill jag att kommissionen ska granskas.

**Hur ser du på framtiden för djuren som
transporteras i och utanför EU?**

– Skulle jag få förnyat förtroende kommer jag att använda min makt att tillsätta kommissionen genom att ställa krav på att djurvälståndetsregler följs, inklusive för djur i transport, nuvarande kommissionär har i princip struntat i detta. Vi har dessutom sedan nyligen en dom från Europadomstolen som säger att djurvälståndetsregler ska respekteras även för djur som exporteras till tredjeländer. Vi måste se till att dessa bra förslag kommer på plats, så kommer framtiden se bra mycket bättre ut. ✕

Djurtransporter kan välla

I Sverige transporteras cirka 200 miljoner fjäderfä, 2,5 miljoner grisar, 400 000 nötkreatur och 200 000 lamm inom livsmedelsproduktionen varje år. Av lönsamhetsskäl har fordonen blivit högre.

När djur förs till slakt ska de skonas från onödigt obehag och lidande. Så säger 13 § i Djurskyddslagen. Som en del i ett gott djurskydd och för att hindra djuren från onödigt obehag finns regler för hur transportfordon ska vara beskaftade. Golven i fordonet och på rampen får inte vara hala. Ventilationen ska vara godkänd. Det ska vara tillräckligt utrymme mellan manke och tak för att ventilationen ska fungera. Ska gris transporteras får fordonet vara tre till fyra våningar. Gäller det kor får det vara två. Varje våning är indelad i fack. Som mest får det vara 20 grisar per fack och utrymmet ska vara 235 kg gris/kvadratmeter. För kor gäller 1,6–2 kvm golvyta per djur och för lamm 0,4 kvm. Fjäderfä transporteras i bur och utrymmet varje slaktkyckling ska ha motsvarar ett halvt

A4-ark. Att transporterna är höga innebär en risk. Kör bilarna på raka vägar där underlaget är helt plant går det ofta bra men när det blir slingriga landsvägar är risken för olyckor stor.

– För att öka lönsamheten används allt högre djurtransporter för att få plats med fler djur per transport. Djuren lastas i två, tre och ibland fyra våningar och det innebär inte några problem så länge ekipagen körs på spikraka autobahns i Tyskland. Men när transporterna körs på slingriga vägar innebär den höga tyngdpunkten att djurtransporterna blir mycket instabila och svårmanövrerade, säger slakttransportspecialisten Mattias Gårdlund i ett nyhetsinslag i SVT.

Olyckorna blir ofta svåra. Bakom rubriker som ”Djurtransport med 100-tals grisar välte i ett dike”, vilket skedde i fjol i Närke, döljer

sig en verklighet där grisar skadades så illa att de fick avlivas på plats. ”Djurtransport med 10 000 kycklingar har välte” berättade en annan rubrik i somras. Det hände i Vingåker och också här avlivades djuren på plats. Ett täcke lades över hela transporten och gas sprutades in.

Bland annat på grund av olycksrisken, men också för den stress djur i slakttransporter utsätts för vill Djurskyddet Sverige att slakttransporter av levande djur minimeras.

”Vi anser att slakt bör ske utan onödiga transporter. Den övergripande målsättningen för djurtransporter ska vara samma som för försöksdjuren: ersätta, minska och förbättra (Replace, Reduce, Refine – de tre R:en). Målet måste vara att levande djur inte transporteras alls”, slår organisationen fast i sitt principprogram. ✕

Foto: Ann Katrin Norling/Hallandsposten

En last med grisar välte i Halland 2017. Stängsel sattes upp för att hindra rymning. Flera skadade djur fick avlivas.

”Transportörerna arbetar för djuren”

Djurskyddsinspektör Mattias Gårdlund får varje dag ett samtal från någon av landets alla slakttransportörer. ”Jag har sagt åt dem att ringa mig så snart det uppstår någon fråga ute på en gård. De är väldigt värdefulla för svenskt djurskyddsarbete i praktiken.”

Ett djur ska kunna gå i sin egen takt upp på transporten. Det ska vara friskt. Varje år avlider grisar till synes oförklarligt under slakttransporten.

– Det är nästan omöjligt att få ner det till noll även om chauffören gör allt rätt. Många parametrar spelar in men visst går det genom strategiskt arbete att förbättra, säger Mattias Gårdlund.

– Samtidigt måste vi komma ihåg att djur avlider hela tiden, överallt, i det fria, det sker ständigt. Så att en liten del av de 2,5 miljoner grisar vi transporterar till slakt varje år i Sverige avlider under transport är naturligtvis något vi ska utreda. Djurskyddslagen är skriven på individnivå och varje djur ska ha ett gott djurskydd. Varje gris. Var och en av de 16 000 värphönsen i transporten. Vi måste alltid se till det enskilda djuret i gruppen. Men det är inte längre så i Sverige att djur avlider i särskilt hög grad i transporterna jämfört med hur ofta andra djur dör.

– Jag vill inte låta som att jag försvarar slakttransporter, men min personliga och professionella bild är att vi kommit långt i

Sverige. Det har varit sämre. Vi har sett en positiv förändring.

Hur blev det bättre?

– När vi fick in en hårdare kontroll av djurtransporter via EU-förordningen 2007 och slakterikontrollen så blev det mer fokus på hur djuren hade det. Länsstyrelsen och Livsmedelsverket kontrollerade, fann brister, påtalade dessa och gav föreläggande. Näringen korrigerade bristerna. I nya djurskyddslagen hade vi hoppats att det skulle införas ett direkt sanktionssystem, böter på plats vid överträdelse, men tyvärr fick vi inte igenom det, säger han och konstaterar att ”förtroende är väldigt viktigt, men kontroller är nödvändigt”.

– Där det inte funnits kontroller har man börjat glida över gränserna. Får jag ha 200 grisar på en bil så har jag det. Finns inga kontroller kommer jag efter ett tag att ha 220. Finns inga kontroller sedan heller har jag snart 240. Så blir det på grund av lönsamhetskraven. Och för att vi människor är sådana: Finns inga fartkameror kör vi för fort. Man ska arbeta med relationsbyggande men det måste alltid finnas en extern oberoende kontroll med naturligt starka sanktioner.

Varje år transporteras 220 miljoner djur inom livsmedelsproduktionen i Sverige. De flesta är slaktkycklingar som vuxit klart och värphöns som anses ha värpt färdigt. Djuren förs till slakteriet i ett fordon av en chaufför med kompetensbevis för de djurslag hen har i lasten. Djuren får endast transporteras till slakt om de är i skick för detta. De får inte vara skadade, fysiskt svaga eller sjuka. Så säger reglerna. Mattias Gårdlund har genom åren mött tusentals chaufförer. Det är han som utbildat dem i lagstiftning och om djurs beteende.

– Kan jag göra livet bättre för 220 miljoner djur varje år så har väldigt mycket djurnytta gjorts.

Utbildningen är en dag för fjäderfä och två dagar för lantbrukets djur.

– Förutom djuröga krävs träning och känsla. Kraven är höga på transportören att följa djurskyddslagen. Det är transportörens skyldighet att hålla sig uppdaterad.

Varje år riktas sanktioner mot chaufförer för brott mot djurskyddslagen.

– Ett fåtal personer som sökt sig till yrket är inte lämpliga att handskas med djur. De kan köra bananer istället. Men de fångas

Djurskyddskontroll i av slakttransport på svenska vägar 2017.

upp av den lagstiftning vi har. De duktiga ska vi se som en resurs, inte minst med tanke på de neddragningar som gjorts hos djurskyddskontrollen på länsstyrelserna. Vi är underbemannade. Risken för att en lantbrukare ska bli uttagen för en normalkontroll med de resurser länsstyrelsen har idag är en gång vart fyrtionde år. I det läget letar jag efter effektiva sätt att få reda på hur det ser ut för djuren på gårdarna. Jag ser chaufförerna som mina bästa djurskyddsbudbärare. De är ute på gårdarna, befinner sig vid besättningarna, ser allt och rapporterar till mig. Den som värnar om djuren i transporterna måste också värna om transportörerna. Efter utbildningen får de mina kontaktuppgifter och jag säger: Ring när ni behöver stöd!

Hör de av sig?

– Hela tiden! Väldigt ofta är det osäkerhet kring ”kan jag ta med det här djuret?” En del gånger vill inte chauffören men ägaren prop-sar på. Då stöttar jag chauffören att lyssna på sin egen känsla. De är stolta över det de gör men de känner att ingen förstår vad de gör. Jag blir illa berörd när jag ser manifestationer mot transportörer, som försöker göra

sitt bästa. Man skjuter budbäraren istället för att gå till problemet.

Vilket är grundproblemet?

– Priserna på kött, ägg och fisk är alldeles för låga. De som vill dricka mjölk, äta ägg och kött måste vara med och betala vad det faktiskt kostar. Idag betalar de för lite i förhållande till vad det kostar att producera. Produktionskostnaden är en del. Transportkostnaden är en annan. Fast den är så liten att du som transportör måste göra det med så små marginaler att det inte finns utrymme för att ta den tid du behöver.

Vad innebär det i praktiken?

– En chaufför som ska lasta 200 grisar, ska göra en adekvat bedömning av alla 200 för att säkerställa att den djurägareförsäkran lantbrukaren skrivit under, där hen på heder och samvete försäkrar att alla djuren är friska, stämmer. Att undersöka så att alla 200 grisar är 100 procent friska innan de körs till slakteriet och hinna i tid dit låter sig inte göras.

Vad bör göras?

– Vara tydligare mot producenten, som haft

tillsynsansvar för djuret varje dag och vet hur det har mått. De kan inte säga ”Äh, det måste ha hänt något på vägen!” om djuret visar sig vara i dålig kondition när veterinären på slakteriet undersöker det.

En transport är något av det mest stressande djur kan utsättas för. De måste lämna sin invanda miljö, får stå i ett främmande fordon och tas om hand av främlingar. Samtidigt måste transportdagen ses utifrån ett livscykelperspektiv, betonar Gårdlund.

– För ett djur i svensk livsmedelsproduktion är slakttransporten en marginell del. Slaktkycklingen går till slakt när den är 30 dagar gammal. Den transporteras två gånger, till stallet och trettio dagar senare till slakteriet. För den upptar transporter 2/30-delar av dess liv. Nötkreatur slaktas när de är två år, för dem är det 1/720-del av livet. Grisen slaktas vid sex månader och det blir 1/200-del av grisens liv. Självklart ska de behandlas på bästa sätt, jag lägger all min arbetskraft på det men vi måste också se att just slakttransporten är en liten del av djurens liv. ✕

Fotnot: Läs en längre intervju med Gårdlund på webbtidningen.

Mattias Gårdlund.

Lastningen kan skapa stress

Det finns flera kritiska moment under en transport. Pålastningen och urlastningen kan ibland stressa djuren mer än själva färden.

Nötkreatur är flockdjur. De blir oroliga om de kommer ifrån sin flock. Det här gäller även i transporten och vid drivningen till bedövningsboxen i slakteriet.

– Det gäller att hitta sätt att få djuren att gå lugnt framåt, utan stopp, säger veterinär Sofia Wiberg.

I sin licentiatavhandling ”Slaughter – not only about animals. An interdisciplinary study of handling of cattle at slaughter” tog hon upp att skarpa svängar gör att djuren stannar vilket leder till att personalen driver djuren hårdare för att få dem att gå.

Det är inte tillåtet att använda redskap som paddlar eller påfösare i annat syfte än att leda djuren rätt. Ett fåtal skötare stod för en stor del av ett ”oönskat beteende” som för mycket användning av elpåfösare.

Grisar och nötkreatur är känsliga för höga ljud.

– Massa små lätta slag med skrammel-paddeln kanske inte påverkar det specifika djuret, som får ta emot duttarna särskilt mycket, men det blir en högre ljudnivå och

en högre stressnivå i omgivningen, vilket kan påverka många djur runtomkring.

På de större slakterierna finns en jäktad atmosfär.

– Personalen vill ha flyt i arbetet. Det är i sig inget konstigt, fast när det uppstår väntan på en transport som kommer in sent så kan det bli en stress när djuren lastas av, säger Sofia Wiberg.

– Men stress föder stress. Det här vet varje hundägare, när du är jäktad så är det just då som din hund vägrar gå. Hunden snappar upp stress. Är det en grupp

med djur så smittar stressen av sig.

En händelse under studien har fastnat i hennes minne.

– En dag stod en stor köttrastjur i bedövningsboxen. Han skakade av rädsla. Det var gripande att se ett så stort djur vara så rädd.

Djur ska transporteras på ett sätt som ger varje djur skydd mot värme, kyla, stötar och skavning. I fjol dömdes en transportör i hovrätten till villkorlig dom, 60 dagsböter och böter på sammanlagt 175 000 kr för

djurplågeri. 6 000 kycklingar togs med på en transport med otillräcklig ventilation. 4 000 kvävdes på väg till slakteriet. I januari frös flera värphönsor ihjäl i en annan transport efter att dörrarna lämnats öppna i kylan. En anmälan är gjord. Det vore även värdefullt att få en prövning av också mindre uppenbara brott, anser Sofia Wiberg.

– En prövning i domstol kan vara viktig inte bara för att brottet ska straffas utan det ger en möjlighet att få provat exakt hur lagen ska tolkas. Man får inte slå djur. Men vad är ett slag? Hur många gånger kan man ge ”lättare slag” innan det räknas gå ut över djurskyddet? Det skulle jag gärna vilja få prövat i domstol. Resultatet hade gett oss vägledning och gett alla djur som ska drivas i drivgångar bättre välfärd under sina sista timmar.

Vi frågar Lotta Berg, professor i husdjurens miljö och hälsa, SLU, vilka de stora djurskyddsproblemen är vid transporter.

– I grunden handlar det om att de djur som transporteras ska vara i skick för transport och slakt, säger hon och berättar att Jordbruksverket har jobbat med vägledning – för samtliga djurslag – de senaste åren, för att det ska vara tydligt för både lantbrukare, transportörer och de offici-

ella veterinärerna på slakterierna vad som gäller, säger hon. Fjäderfä är den största djurgrupp som transporteras.

– Förutsättningarna skiljer sig lite vad gäller just fjäderfä, som ju hanteras i grupp och i lådor. Djur som är i dåligt skick, eller som av någon anledning inte kan förväntas bli godkända som livsmedel, ska över huvud taget inte transporteras till slakt utan avlivas hemma på gården. De kritiska momentet det därefter handlar om är: Infångning av djuren och placering av dem i transportmodulerna, som måste göras försiktigt för att undvika frakturer och blödningar, vilket är en viktig riskfaktor för dödlighet under transport. Att fåglarna har

tillgång till foder och vatten så länge som möjligt inför transport så att de är i gott skick vid start. Att transporten ska ske i rätt beläggningsgrad i korrekt utformade transportmoduler i bilar som har väl fungerande ventilation, där alltför höga temperaturer främst är ett problem för slaktkyckling, och alltför låga temperaturer främst är ett problem för värphöns, säger Lotta Berg.

För att ta med kycklingarna på transporten samlas de in av en maskin. Med gummivingar liksom sopar den upp dem på ett löpande band och därifrån åker fåglarna ner i lådorna. Det ser nästan brutalt ut. Men fördelen är att kycklingarna, enligt

forskning, visar mindre stressreaktion och fått färre skador, förklarar Lotta Berg.

– Vi människor tror gärna att den mänskliga handen är det snällaste och mjukaste för djuren, men man ska komma ihåg att kycklingarna inte alls är vana vid att bli upplyfta och hanterade av människor. Lastmaskinen blir, till skillnad från det manuella lastarlaget, som ofta var det lokala fotbollslaget eller orienteringsungdomarna eller någon annan i behov av extrapengar, inte trött och småslarvig efter ett par timmars nattarbete. I dagsläget finns ingen bättre metod att tillgå än lastmaskinen med gummifingrar, men givetvis kan det komma något i framtiden. ✖

Här är de stora slakttransportbristerna i Sverige under 2017

Varje år ska alla medlemsländer skicka en rapport till EU över vilka de största bristerna för djurtransporterna varit. För Sveriges del samlar Jordbruksverket in fakta från länsstyrelsernas kontroll och från de officiella veterinärerna vid slakteriet, sammanställer och sänder till EU. Här är bristerna som tas upp i den senaste rapporten över 2017.

Överbeläggning av grisar och nötkreatur i transporterna. Fjäderfä som fraktas i fordon med otillräcklig ventilation. Saknade do-

kument. Det var de stora bristerna gällande slakttransporter som länsstyrelserna rapporterat in. Flera av överträdelserna har åtalats.

De största bristerna som de officiella veterinärerna fann när de besiktigade djuren som kom fram till slakteriet rörde främst att djuren var i dålig kondition, en brist som uppkommit innan transporten. De brister som bedömdes mest sannolikt att

transporten orsakat var skador på djur som fastnat och skadats i glappet mellan golv och vägg eller på de rörliga golv som finns i fordon med flera våningar. Flera fall har lett till åtalsanmälan.

Det fanns även grisar som varken hade några skador eller andra tecken som kunde förklara varför de anlände döda till slakteriet, skriver Jordbruksverket i sin rapport till EU. ✖

Hälsingestintans mobila slakteri består av en tudelad långtradare, en kylbil och ett kylsläp som kör ut till gården där slakten ska ske.

När slakteriet kommer till gården

Hälsingestintan har skapat Europas första mobila slakteri. Genom att köra ut till gårdarna kan djuren i vissa fall helt slippa transporten.

Det mobila slakteriet består av en tudelad långtradare, en kylbil och ett kylsläp som kör ut till gården där slakten ska ske. Uppfödaren är på plats vid insamlingen av djuren, som förs ut till ett slaktstall där de undersöks av en veterinär. Därefter leds djuren in i lastbilen och bedövas där med en bultpistol.

– Vi tar bort stressen som uppstår vid allt som hör transporter till, bonden är med vid insamlingen och djuren kan se ut genom en öppning på andra sidan bilen, säger Mats Markgren, vd för Hälsingestintan.

Hälsingestintan grundades 1999 och då handlade de från andra slakterier över hela landet. Men i takt med att efterfrågan på kvalitetskött ökade, steg priserna och det blev svårare att få tag på djur. Så kom idén om ett mobilt slakteri som kunde ta sig till gårdarna istället.

– Förutom nötkreatur har vi fått förfrågningar på att slakta gris och lamm. Men vi befinner oss fortfarande i uppstartsfasen och därför får andra djurslag vänta.

Hälsingestintan slaktar ett åttiotial djur i veckan, eller drygt 4000 om året, vilket motsvarar en procent av all slakt i Sverige. Ett större slakteri kan i jämförelse ta omkring 600 djur i veckan.

– Det beror bland annat på att de kan slakta alla dagar i veckan och har en mer automatiserad slakt. Vi klarar tre slaktdagar per vecka.

Hälsingestintan accepterar att man kör dit djur från närliggande gårdar – men enbart inom en radie av tre mil och endast om transporten sker med en traktorskrinda, som används för att ta ut djuren på sommarbete.

Vilken är den största utmaningen för er vad gäller djuromsorg?

– Slaktstallet är något vi vill förbättra, så att djuren får ännu bättre förutsättningar att drivas in på ett lugnt sätt.

Tror du att mobila slakterier kan konkurrera med stationära slakterier, på sikt?

– Nej, jag har väldigt svårt att se att det

Mats Markgren. bra.

skulle bli ett huvudalternativ. Men vi behöver fundera över vår köttkonsumtion, ja, kanske gå så långt som att halvera den. Vi borde äta mindre kött, men när vi väl äter det välja kött från djur som haft det

Han poängterar att svenska djurtransportörer överlag är mycket bra.

– Men transporter innebär ett stressmoment för djuren, det går inte att komma ifrån. Det är inte bara själva bilfärden, utan hela upplägget med att lasta djuren på en bil, transportera dem och sedan lasta av dem i en ny miljö. Hela den processen skapar stress.

Vid ett EU-seminarium tidigare i våras lyftes Hälsingestintan fram som ett positivt alternativ.

– Det är väldigt roligt. Vi ser ett stort intresse från EU och för diskussioner med andra länder. Kan vi sprida det här sättet att arbeta med djuromsorg vinner alla på det, säger Mats Markgren. ✖

Sätt att slippa transporter

Är slakttransporter överhuvudtaget nödvändiga? Forskning pågår för att hitta alternativen.

Det finns sätt att helt undvika transporterna, låta djuret slippa obekanta miljöer, slippa hanteras av främlingar eller stå ihop med helt okända djur.

Mobila slakterier är ett sätt, gårdsslakt ett annat. Ett tredje sätt undersöks nu för de gårdar som inte har möjlighet att utföra gårdsslakt, att på gården bedöva nötkreatur med kulvapen utomhus och avbloda innan det transporteras till närmaste slakteri.

Idén går helt i linje med EU-parlamentets strävan mot mer transport av kött, mindre av levande djur. Ännu krävs mer forskning om djurskyddet och djurens välfärd, avfallshantering och folkhälsa, skriver Jan Hultgren i sin artikel ”Is livestock transport a necessary practice? Mobile slaughter and on-farm stunning and killing before transport to slaughter”.

Att bedöva lantbruksdjur som ska bli livsmedel med kulvapen, är inte tillåtet i EU idag, även om det görs i Tyskland. Det är dock tillåtet att skjuta vilt som hålls i hägn innan det förs till slakteriet, skriver SLU i sin presentation, där de förklarar att de nu vill undersöka vad denna metod innebär för

djurhanteringen, livsmedelssäkerhet och bedövningskvaliteten.

En tidigare studie har visat att mellan 7 och 35 procent av de nötkreatur som slaktas vid svenska slakterier var otillräckligt bedövade efter första skottet med traditionellt bultvapen.

Men mer forskning krävs, understryker Jan Hultgren i sin artikel och i höst startar SLU och Livsmedelsverket ett projekt, inom ramen för projektet Handling of animals at transport and slaughter – HATS, med målet att identifiera nödvändiga praktiska förutsättningar på gården och vid transporten till slakteri för att kunna bedöva tyngre köttraser med kulvapen och avbloda dem utomhus under svenska förhållanden.

– Jag tycker att detta är ett mycket intressant alternativ, säger Bo Algers.

En annan viktig aspekt är att nötkreatur i bland hålls på bete året runt. De blir sällan hanterade av människor, något som gör dem extra stressade när de ska tas in i ett transportfordon och föras till slakt.

– Djur som går mycket på bete är ju positivt! Men om de ska skickas till slakteri

är det bra om de har sett en människa förut, och gärna någon gång i livet också provat att vara i ett begränsat utrymme inomhus, säger veterinär Sofia Wiberg.

I sin roll som officiell veterinär har hon sett tusentals djur komma in på slakterier och hon har besiktigt dem utifrån djurskydds- och livsmedelsperspektiv.

– Slakteripersonalen märker stor skillnad mellan olika djurtyper och mellan olika besättningar. Om bönderna bara ”tränade” sina djur litegrann i att bli hanterade och förflyttade skulle mycket vara vunnet: djuren skulle bli mindre stressade, och både slakteri- och transportpersonalen skulle få det lite lättare, vilket enligt reslutaten i min studie (läs mer om den på sidan 16), kanske även i förlängningen skulle gynna djuren med mindre hård drivning, säger hon.

Att hålla nötkreatur på bete året om, vilket kallas att hålla dem på extensivt bete, förväntas bli ännu vanligare i framtiden. Inte minst därför kan metoden med bedövning och avblodning på gården leda till att djur som redan är ovana vid mänsklig hantering slipper denna stress. ✖

Bete är bra! Men djur som inte är vana vid mänsklig hantering blir ofta mycket stressade vid lastning. Sofia Wiberg med sambons får.

1

INGEN MJÖLK TILL KATTEN

Om det finns lite mjölk kvar i glaset är det lätt hänt att låta katten lapa i sig det. Låt den inte göra det. Det är sällan skadligt på ett akut sätt, även om vissa katter ganska snart kan bli lösa i magen. Däremot utvecklar de problem över tid om de regelbundet får i sig laktos. Katter kan inte bryta ner laktosen.

2

KRYDDOR KAN GE DIARRÉ

Kanske har man tillagat den goda såsen med just en laktosfri grädde/mjölk och beslutar sig för att låta katten slicka upp såsresterna på tallriken. Men kryddor av alla slag ska man se upp med till katterna för det är något deras magar inte klarar av och kan ge akuta besvär med bland annat uttorkning på grund av svår diarré.

LÅT DIG INTE LURAS AV BEDJANDE BLICKAR

– Matresterna du aldrig ska ge till djur

Genom åren utvecklar människan vanor. Vi gör saker för att vi alltid gjort så, utan att reflektera över om det är bra. Att låta hunden eller katten äta upp rester från middagen är en sådan sak. Se upp! Vardagsmaten kan riskera djurets liv.

Källor: Kattbeteendevetare Josephine Norman om katt. Övriga råd: AVC Anicura, First Vets sajt, Agrias hemsida och tidigare experttips ur Tidningen Djurskyddet. **Text** Katarina Hörlin **Foto** iStock

3

DJUREN VET INTE BÄST

Många matrester som vi människor ger våra sällskapsdjur har vi gett dem sedan lång tid tillbaka. Det hänger kvar av tradition och gammal vana. Ofta säger folk: "Men den tycker ju om det". Men vi kan inte utgå från vad katten eller hunden tycker är gott när vi ska ge dem mat. De tycker väldigt mycket är gott, som absolut inte är bra för dem. Så sätt inte likhetstecken mellan vad katten gillar och vad som är bra för den. De vet absolut inte bäst i det här fallet. Tvärtom. Vi människor vet betydligt bättre i den här frågan! understryker Josephine Norman.

4

SERVERA ALDRIG TILLAGADE BEN

Hundar och katter äter ju kött av naturen och har genom årtusenden själva fångat djur vars kött och ben de ätit. Men de har ätit dem råa! Ett tillagat ben blir hårt och flisigt och kan sätta sig i halsen eller skära upp sår. Ett rått kycklingben, däremot, är för katten mjukt och mörkt att äta. Så rått är rätt. Tillagade ben är förbjudet!

5

MAJSKOLV KAN KVÄVA OCH FÖRSTOPPA

En majscolv har ju samma form som ett tuggben och många hundar verkar tycka det är kul att gnaga på. Men ge aldrig en majscolv till din hund att gnaga ren. Bitar kan fastna i halsen och skapa stora besvär. Delar av kolven kan även fastna i tarmen och orsaka förstoppning. Operation kan bli nödvändig för att få ut den.

6

SVAMP FINNS I FLERA RÄTTER

Få djur äter svamp. Många svampar är dessutom giftiga för hundar och katter, även om vi människor kan äta dem. Tänk på att alternativ till animaliskt protein, kött alltså, kan bestå av olika konstellationer av svamp. Det är inte vetenskapligt klarlagt om det är farligt eller varför, men sätt alltid säkerheten först och ge inte ditt djur färs eller biffr av svamp.

7

LÅT ALDRIG DJURET FÅ I SIG LÖK

I lök finns ett ämne som heter allicin. När en hund eller katt får i sig detta skadas de röda blodkropparna och slutar fungera. Om hunden ofta får köttbullar eller korv där lök ingår i färsen så ökar blodbristen. Syret transporteras inte ut i kroppen. Hunden blir svag. Får den i sig mycket lök på en gång, till exempel om den fått äta rester av en pyttipanna, så kan förloppet bli mycket snabbt. Hemolytisk anemi kallas det när blodkropparna går sönder. Levern kan förstöras, urinen blir röd och hunden matt. Blodtransfusionen kan rädda den.

8

AVOKADO – DUBBELFARLIG

Ämnet persin i avokadon kan orsaka förgiftning. Låt därför inte djur få smaka. Ännu viktigare skäl att undvika är att kärnan kan fastna i tarmen. Operation kan bli nödvändig.

Hönornas känslor lockar storpublik

Djurskyddet Snapphanen anlitar landets främsta djurskyddsföreläsare. Deras event blir fullsatta. Vi for till Skåne och lyssnade på djurskyddsföredrag i toppklass. Häng med!

Det är torsdagskväll. Rå vind och isfläckar på trottoarerna. I ett föreningsrum på Kulturhuset i Hässleholm stiger personer in från kylan för att lyssna på djurskyddsinspektörerna Sonia Ögren Kull och Emma Jönsson som bjudits in av Djurskyddet Snapphanen att berätta om deras arbete och om vad den nya djurskyddslagen som träder i kraft den 1 april innebär i praktiken. Jeanette Thelander, ordförande i Djurskyddet Snapphanen, tar emot nya medlemmar och nyfikna.

– Det kom faktiskt fler än jag förväntat mig. Vi har främst marknadsfört kvällen genom Facebook, det är roligt att se att så många tagit sig hit – en kväll mitt i veckan!

På bordet ligger broschyrer om djurskyddsföreskrifterna för get, kanin, hund, katt och ett häfte som beskriver vad en djurskyddskontrollant gör. Länsstyrelsen i Skåne gör 1 400 kontroller varje år.

En mycket ung person räcker upp handen.

– Jag har ingen fråga, men en sak som jag vill säga. Om fåglar. Det finns människor som bara har en enda fågel, utan kompis. Som sitter ensam i en bur. De sticker bara in lite fröer och vatten. Den får aldrig flyga fritt. Det tycker jag är fel.

– Du har helt rätt, säger Sonia Ögren Kull. Just djurs rätt att röra sig fritt och ha utrymme nog att ”kunna utföra starkt motiverade beteende”, som att flyga för en fågel, har blivit ännu tydligare i den nya djurskyddslagen och det är en av de punkter vi tittar på när vi gör våra kontroller!

De berättar om djur de sett som varit gravt överviktiga och haft så långa klor att de inte kunnat stå eller gå. De visar bilder på svårt utmärglade hundar. De vanligaste bristerna de möter är förutom för långa klor, klövar och hovar, utrymmen, som är för små eller dåligt rengjorda och smutsiga djur.

– Ofta beror det på okunskap om djurets behov.

Några gånger per år står de vid Öresundsbron och kontrollerar trafiken som kommer in via Danmark från hela Europa.

De uppmanar alla att aldrig någonsin köpa ett djur som kan misstänkas ha smugglats in.

– Smuggling leder till stort lidande för djuren. De bär ofta på sjukdomar och riskerar även hälsan för andra hundar om smittorna sprids.

En del tänker att de genom att köpa ett insmuglat djur kanske kan hjälpa det.

– Tvärtom så hjälper man smugglarna att tjäna pengar. Bästa sättet att få slut på det är att efterfrågan försvinner.

De berättar att deras ansvar gäller alla djur, oavsett vem eller vilka som äger dem. Exempelvis har länsstyrelsen kontrollerat polismyndighetens storlek på hundburar och konstaterat att vissa av dessa varit för små och behöver byggas om.

– Vi ser till djurets bästa och agerar inte annorlunda för att det är en myndighet som står bakom. Vi står på djurens sida och

Kännande intelligent varelse. Höns är fantastiska. De har klarat olika tester bättre än hundar, berättade Per Jensen under sitt fullsatta föredrag.

att djurskyddslagstiftningen följs kommer alltid i första rummet.

– Att vara djurskyddskontrollant är ett tufft arbete, det är ofta roligt men ibland så undrar man vad man egentligen gjort för insats. Det är alltid tufft när djur behöver avlivas eller omhändertas, sa de innan de avslutade sitt föredrag.

– Det var roligt att se så många intresserade. Vi i Djurskyddet Snapphanen har ju inget djurhem, utan vi sprider information genom att bjuda in de som arbetar med djurskydd och kan mycket. Vi håller nästan alltid våra evenemang på Kulturhuset i Hässleholm. Här finns bra lokaler, både för lite mindre event som detta och för stora föredrag, säger en nöjd ordförande innan hon hastar hem i mörkret till sina hästar som väntar i stallet.

Ett sätt att rikta ljuset på bra djurskyddsarbete är Snapphanens årliga

pris Skånes Djurvän. Alla får nominera och Djurskyddet Snapphanen utser vinnaren.

2018 gick priset till Tyringe deltidbrandkår för deras specialitet djurlivräddning. Prisutdelningen hålls några veckor efter djurskyddsinspektörernas besök, i en stor föreläsningssal på Kulturhuset. Det är söndag förmiddag och helt fullsatt, efter ceremonin ska Per Jensen, professor i etologi, föreläsa.

Jeanette Thelander läser motiveringen:

”När vi andra sover, firar midsommar eller jul, åker till stranden eller roar oss, finns det några som ständigt är redo att rycka in för att hjälpa djur och människor i nöd. I Tyringe finns en styrka som aldrig ger upp, även om läget för ett djur som hamnat i ett kärr, ramlat ner i en brunn eller på annat sätt råkat illa ut, ser hopplöst ut. Genom att rädda djur i nöd hjälper man också förtvivlade ägare och visar att livet är dyrbart oavsett om det tillhör två- eller fyrbeningar.”

– Tack! Det betyder mycket för oss att få

Per Jensen.

detta pris, säger Roger Joelsson och berättar Tyringe brandstation består av en liten styrka, där kunskapen om hur man räddar större djur som hästar och kor vuxit fram under årens lopp.

– Vi lär oss vid varje larm. Det finns inget facit, varje situation är helt unik och varje räddning ger oss ny erfarenhet. Vi jobbar tillsammans med djurägarna och djuret.

Mellan fem och tio larm om djurlivräddning kommer in varje år.

– Det här är de positiva larmen. Vi kommer ut till ett elände, ett djur sitter fast, och nästan alltid när vi lämnar är det glädje: Kon är uppe, avspolad och står och äter hö och ägaren är lättad.

Det händer att veterinär rings in för att ge djuret lugnande. Att behålla lugnet är A och O.

– När vi kommer fram är det aldrig tidspress. Vi tar den tid vi behöver. Ibland blir det en snabb insats på en halvtimme. Andra gånger kan det ta sju timmar. Vi utgår alltid såklart från djuret. Här har vi

Välkomna! Snapphanens styrelse tar emot. Ordförande Jeanette Thelander, vice ordförande Hannah Kendrup och ledamot Ulrika Bengtsdotter.

ofta stor hjälp av djurägaren som känner sitt djur bäst.

Deras viktigaste budskap till alla djurägare vars hästar eller kor hamnar i knipa är: Ring räddningstjänsten! Direkt!

– Det kostar inte djurägaren något, och vi har större chans att rädda djuret ju tidigare vi kallas in. Tänk inte att ni måste försöka själv först, säger Conny Stolt och tar emot en skinande pokal, motiveringen, och en mugg med gutefärsbaggen Oves, som Djurskyddet Snapphanen räddat, porträtt på.

Därpå är det dags för Per Jensen att tala om "Känslor och tankar hos hundar och andra djur". Hur många här inne har hundar? Nästan alla räcker upp handen. Hur många är lantbrukare? En hand flyger upp.

– Ni utgör ett bra snitt över hur det är i samhället. Nu kommer jag kanske att göra er upprörda men faktum är att ni nog

överskattar intelligensen hos era hundar och underskattar den hos andra djur, sa Jensen.

På duken visas en bild av ett gristryne.

– Det här är ett av djurvärldens mest fantastiska organ, säger Per Jensen.

Om en hund har gott luktsinne har en gris det tiotubbla. Enda anledningen till att man inte använder grisar som narkotikasökare hos tullen är för att det skulle se så fånigt ut, säger Jensen och berättar att trynet är så fint konstruerat att det på ovansidan är hårt nog att en sugga kan lyfta 200 kg. Samtidigt som själva nosen är alldeles mjuk.

– Och hönsnäbben! Näbben är höns

Djurskyddet Snapphanen

- Bildades 2011 som Djurskyddet Nordostskåne.
- Bytte namn 2017.
- Sprider kunskap via föreläsningar, är medfaddrar till ett arabsto och har säte i Hässleholm.

främsta känselorgan. Den är full av nerver.

Effekten när han visar hur övernäbben i många länder klipps av, för att värphönorna i äggindustrierna inte ska hacka varandra, blev brutal.

– Det är inte som att klippa naglarna, utan deras främsta känselorgan tas ifrån dem. Det är verkligen inget okomplicerat ingrepp.

Detsamma gäller för de smågrisar vars svansar kuperas.

Trots att EU förbjudit den rutinmässiga kuperingen klipps svansarna i flera länder.

– I Sverige klipps varken näbbar eller svansar, så trots allt elände kunde det varit värre. Vi människor upplever en liten del av världen. Djur med sina sinnesorgan

Iréne Sohl och Susanne Hellman Holmström.

Jeanette Thelander med medlemmarna Malin och Ella Johnsson, mor och dotter.

Brandmännen Roger Joelsson & Conny Stolt.

Sara Brandt och Inge Skog.

Emma Jonsson och Sonia Ögren Kull.

upplever en annan. Men att de har känslor, kan bli rädda, längta och vara nyfikna - det vet vi.

Så spelar han upp en reklamfilm för en metod att samla in slaktkycklingar till slakttransport. Hundratals kycklingar liksom sopas upp av en apparat med roterande plastarmar på ett löpande band där de far fram och ner i en låda ihop med flera andra för transport till slakteriet. Deras vingar spärras upp och fötterna försöker få fäste, men de far bara fram.

– Den här kycklingskördaren ger mindre skador på vingarna än om de plockas för hand. Men är det så här vi vill ha det? Vi hamnat i ett läge med så enormt stora anläggningar där till och med den här maskinen ses som ett steg i rätt riktning. Men är det det?

Samtidigt finns mycket att glädjas åt. Per

Jensen visar ett filmklipp på en guld fisk som tränats att simma igenom en ring. Spelar upp skratten från rättor som blir kittlade.

– Djur har personligheter och enastående förmågor. Det som jag själv är mest förundrad över är epilepsihundarna. De markerar innan ett anfall så att människan kan få hjälp. Men hur vet de att ett anfall är i antågande, redan en halvtimme innan? Vi vet inte. Vi vet bara att vissa hundar kan det. Det borde fylla oss med ödmjukhet inför allt vi inte vet.

Efter föredraget vill många få boken Djurens känslor signerad av författaren. I vimlet möter vi Sara Brandt och Inge Skog, båda medlemmar i Snapphanen och engagerade i forskning utan djurförsök.

– Mycket starkt föredrag! Det jag tänkte på var djurförsöksdjurens perspektiv. Även

mössen, rättorna och fiskarna som används har känslor och lever liv långt ifrån hur de skulle ha levt i det fria, säger Inge Skog.

Djurskyddet Snapphanens ordförande Jeanette Thelander har redan börjat planera höstens föreläsningar. Fast först blir det ett vårbesök: Kattexpert Susanne Schötz kommer den 5 maj.

– Hon ska berätta om katters dialekter! Det här är vårt sätt att sprida kunskap om djurskydd och vi ser att många vill lära sig mer. Det känns väldigt hoppfullt, säger Jeanette Thelander, som själv är journalist och just nu studerar till veterinär i Köpenhamn.

I höst kommer APU, Anti poaching Unit, att berätta om sitt arbete mot tjuvjakt.

– Det blir superintressant! Välkomna hit då igen! ✕

Illegal jakt är politiska brott

"Det är inte någon godmodig Åsa Nisse som går ut med bössan i skogen. Det är en hänsynslös jakt, ett fruktansvärt djurplågeri." Det skriver gästkrönikör Lars Korsell, utredningsråd vid Brå, Brottsförebyggande rådet.

Organiserad brottslighet, penningtvätt, människohandel och våldsbejakande extremism; att forska på dessa områden har sällan inneburit några bekymmer. Men för tio år sedan när jag och några medarbetare på Brottsförebyggande rådet, Brå, skulle undersöka den illegala jakten på rovdjur mötte vi minst sagt uppjagade känslor. Till och med en riksdagsman hörde av sig till ledningen och tyckte att vi skulle ägna oss åt något annat. Under projektets gång blev det en del mindre trevliga telefonsamtal och några situationer som kan betraktas som trakasserier och möjligen på väg att uppfattas som hot.

Ändå är det ingenting mot de tjänstemän inom länsstyrelserna som har till uppgift att vaka över rovdjuren. De kan berätta om åtskilliga hot och att de på morgonen upptäcker att någon har skruvat upp hjulmuttrarna på bilen. Jag vill också minnas något fall när även tjänstemäns bostäder blivit utsatta för någon form av hotfull markering i form av djurdelar. Utredande poliser och åklagare känner också av ett tydligt motstånd. Alla dessa myndighetspersoner gör beundransvärda insatser och förtjänar vårt stöd: Lämna tips, underlätta deras arbete och vittna i domstol.

Men värst är det förstås för rovdjuren. Det är inte någon godmodig Åsa Nisse som går ut med bössan i skogen. Det är en hänsynslös jakt, ett fruktansvärt djurplågeri. Samtidigt får vi inte glömma bort att det finns en annan sida av vissa av brotten: Fårbönder och andra som hamnat i kritiska situationer med rovdjur och formellt begått brott.

Knappast någon fråga är så polariserad som vargfrågan. I grund och botten handlar det nog inte så mycket om den grå ulven. Snarare har vargen blivit en arena för en rad andra konflikter i samtiden. Människor upplever att delar av Sverige stängs: skolor läggs ner, servicen försvinner och jobben blir färre. Samtidigt är det grupper som tycker att politiker och tjänstemän på behörigt avstånd sitter och beslutar om en rovdjurspolitik över vanligt folks huvuden. Myter sprids om att staten i lönndom planterar in vargar.

Hur ska vi minska den illegala jakten, särskilt som det handlar om så mycket mer än brott? Vi föreslog att polisen skulle använda kompetens och resurser som arbetats fram mot organiserad brottslighet. De värsta avarterna av illegal jakt är organiserad. Därför behövs informatörer i lokalsamhället som kan identifiera potentiella gärningspersoner så att polisen kan spana och sätta in telefonavlyssning och andra hemliga tvångsmedel.

Under några år har jag arbetat med frågor om politisk och religiös extremism. Vissa delar av den illegala jakten bör karaktäriseras som politisk brottslighet eftersom det finns ett uttalat politiskt syfte att sabotera rovdjurspolitiken. Dessvärre lyckas man ganska bra med det. Delar av den illegala jakten borde därför vara en fråga för till och med Säkerhetspolisen.

Men det är lika naivt att tro att den illegala jakten kan polisiärt utredas bort som att 10 000 nya poliser skulle vara standardlösningen på alla brottsproblem. Sverige är stort och betydande delar är öde. Till det kommer att rovdjursfrågan berör väsentligt fler problem än berättigad oro för rivna får och konkurrens om viltet. Förmodligen är enda lösningen att jägarkåren måste ta ett större ansvar. Det förutsätter att de också måste få ett större ansvar. I klartext innebär det att jägarna i samarbete med myndigheter bör involveras i förvaltningen. På det sättet ökar förutsättningarna att isolera de personer och grupper som ägnar sig åt illegal jakt.

Jag är medveten om att dessa tankar kan anses utmanande. I Sverige tror vi väl mycket på myndigheternas förmåga att ensamt lösa alla problem. Kom ihåg att vi lever i ett stort land; inte ens polisen kan vara överallt, även om de blir 10 000 fler. ✕

Foto: Lieselotte van der Meijs

Lars Korsell är forsknings- och utredningsråd vid Brå, samt jurist och docent i kriminologi.

"Men det är lika naivt att tro att den illegala jakten kan polisiärt utredas bort som att 10 000 nya poliser skulle vara standardlösningen på alla brottsproblem."

Swedbank Humanfond

– för dig som vill spara med både hjärna och hjärta.

Fonden placerar sitt kapital i svenska bolag som tar stort ansvar för mänskliga rättigheter, goda arbetsvillkor, affärsetik och miljön. Humanfondens samarbetsorganisationer arbetar världen över med bland annat bistånd, hjälpverksamhet, mänskliga rättigheter, miljö, natur och forskning. Fonden är även Svanenmärkt.

▶ Läs mer på swedbank.se/humanfond

Historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning. De pengar som placeras i fonden kan både öka och minska i värde och det är inte säkert att du får tillbaka hela det insatta kapitalet. Fondens värde kan variera kraftigt på grund av fondens sammansättning och de förvaltningsmetoder som används. Faktblad, informationsbroschyrer och fondbestämmelser för Swedbank Humanfond finns att hämta hos din återförsäljare eller på swedbank.se/humanfond

”FÖRLEGAD IDÉ ATT MÄNNISKAN SKA DOMINERA HÄSTEN”

”Det är en hårfin gräns mellan disciplin och hårdhet, liksom mellan vänlighet och eftergivenhet. Självklart måste en häst gå att styra. Men det är stor skillnad på träning byggd på tillit och trygghet och träning byggd på dominans och underkastelse”, säger professor Jan Ladewig.

Visa vem som bestämmer! Hästen får aldrig vinna! Det är du som ska vara hästens ledare! Under lång tid har kommentarer som dessa haglat i ridhus och stallar. Redan som liten häst-tjej eller -kille fostras många in i en kultur som underförstått säger att hästen ska underkuvas och att det är du som människa som ska dominera den. Men detta är förlegat, ineffektivt och dessutom oetiskt. Det säger professor Jan Ladewig, som i många år forskat kring djurs beteende vid Köpenhamns universitet och som själv är aktiv ryttare och ”hästmänniska”.

– Dominanshierarkier finns inte i hästens värld, den har inte sådana begrepp i sitt huvud, det är en mänsklig uppfinning, säger Jan Ladewig.

När hästar umgås med varandra utan mänsklig inblandning, så som sker i flockar med ”vilda” eller ferala (”förvildade”) hästar, råder som regel fred och ro. Faktiskt är det inte så stor andel av tiden som hästar

uppvisar beteenden som vi människor tycker är intressanta att studera. Den allra största delen av tiden, 98 procent, ägnar hästarna åt att äta eller vila. Resten av tiden hjälper de varandra med att putsa pälsen, bajsar, leker, ägnar sig åt kärleksliv eller konflikthantering.

– Sammanhållning är viktigare än aggression och splittring. Och visst kan en häst dominera en annan i betydelsen att den är starkare och kan skaffa sig företräde framför en annan häst, till exempel när det handlar om mat. Men hästar kan bara jämföra sig med en häst åt gången och har inte begrepp som gör att den inser att den är starkast i hela flocken även om den skulle vara det. När vi talar om ”rangordning” är det ett mänskligt koncept. Hästar har inte förmåga att förstå detta begrepp.

Professor Jan Ladewig vid Köpenhamns universitet, anser att tanken att hästen ska domineras är förlegad och oetisk.

I det vilda eller förvildade finns två typer av hästflockar. Dels flockar som består av en hingst och ett antal ston med avkomma. Dels flockar som består av de hingstar som ”blir över”, ungarflockar där det som regel också råder lugn och ro i normalfallet. Först trodde man att den ensamme hingsten var ledare för ”sin” haremsflock med ston och föl. Sedan övergick man till att tro att det i stället var ett av de rutinerade stona som ledde flocken. Men nu vet man att ingetdera är

sant. Flocken, oavsett hur den är sammansatt, har ingen enskild ledare. I stället turas de olika hästarna om med att exempelvis ta initiativ till att gå till vattnet när det börjar bli dags att dricka, att uppsöka skugga om det blir för varmt och så vidare.

– Hingsten kan visserligen driva sina

ston, men det gör han bara om något av stona gått för långt från flocken, om det finns andra hingstar i närheten eller om det finns rovdjur i närheten, förklarar Jan Ladewig.

Det där med att människan ska dominera hästen, ”stå högst i rangordningen”, är också det förlegat, menar Jan Ladewig. Hästar har inte någon förståelse för rangordning och även om de skulle ha det, så skulle knappast människan ingå i den.

Att människan ska vara dominant och hästen underordnad är inte bara förlegat, det är dessutom en inställning som är ineffektiv.

– Att vara dominant uppmanar till aggressivitet och hästar skyr aggressivitet och undviker den. Aggressivitet är heller ingenting som stimulerar inlärning.

Ofta hör man att hästen ska visa ”respekt” för sin ryttare eller ägare. Men detta är rent larv, enligt forskningen.

– En häst som tvingas vara i närheten av en ”dominant” det vill säga aggressiv person, visar inte respekt för den personen, utan rädsla, slår Jan Ladewig fast.

Man kan tänka på förhållandet mellan människa och häst som mellan lärare och elev. Om du är aggressiv försöker hästen undvika dig och den kommer heller inte att lära sig det du vill. I stället menar han att man ska försöka fokusera på tillit, som den viktigaste ledstjärnan när det handlar om att träna sin häst.

– Det är en hårfin gräns mellan disciplin och hårdhet, liksom det är en hårfin gräns mellan vänlighet och eftergivenhet. Självklart måste en häst gå att styra för att vara säker både för sig själv och sin omgivning. Men det är stor skillnad på träning byggd på tillit och trygghet och träning som bygger på dominans och underkastelse, inte minst när det handlar om att på ett effektivt sätt nå dit man vill. ✕

Halmutfodring ger inte hästar magsår

En foderstat som innehåller halm med bra hygienisk kvalitet ger inte upphov till mer magsår än om halm inte ingår i foderstaten.

Det konstaterar forskare vid SLU och Universitetsdjursjukhuset som under vintern genomfört en studie om vilka effekter halmutfodring på hästar har. Preliminära resultat finns nu från den praktiska delen av studien.

Frågan blev än mer aktuell efter sommarens ihållande värmebölja, då mycket foder torkade bort.

Resultaten innebär att utfodring med halm som ett komplement till övrigt grovfoder i framtiden fortfarande kan rekommenderas till exempel vid grovfoderbrist eller till hästar som lätt blir feta, skriver SLU i ett pressmeddelande.

Preliminära analyser av blodprov som tagits under studien tyder också på att hästarna har en jämnare sekretion av digestionsvätskor när det ingår halm i foderstaten än när det inte gör det, enligt SLU, som drar slutsatsen: ”Det här beror sannolikt på att de äter fortare och glupskare när de inte får halm. Ett glupskt ätmönster behöver inte vara ett problem men kan öka risken för foderstrupsförstoppning hos vissa individer och det kan också vara ett tecken på att hästarna känner en större hunger inför utfodring, trots att tillgången på energi var den samma över dygnet oavsett om foderstaten innehöll halm eller inte.”

Forskarna kommer att göra fler analyser för att undersöka hur halmen har påverkat hästarnas beteende och energiomsättning. ✕

HUR ROAR JAG MIN UTTRÅKADE KATT?

Jag tog hem en katt från katthemmet för ett år sen. Han fångades in tillsammans med en hel koloni katter och hade varit på katthemmet i två och ett halvt år. Han var "kung" där, och ingen ifrågasatte hans pondus. För att göra en lång historia kort: Det första halvåret rev och bet han så fort jag rörde honom. Han verkade tycka om det i 10–20 sekunder sen "slog det slint". Men så kom jag på att istället gå ner på knä och stryka över hans huvud och kropp med min kind. Samt pussas. Idag har jag en jättekelen kisse som alltid ropar hej när han kommer hem och som älskar att pussas. Jag får lyfta honom (ingen hade nånsin ens försökt tidigare) men bara när jag ska gå och lägga mej. Då får jag ta honom från soffan till sängen. Aldrig annars. Men han leker inte. På sommaren går det såklart bra, han är mest ute. Problemet när han stannar inne på vintern är att han är genuint uttråkad. Försöker jag leka tittar han bara på mej och inte leksaken. Jag har testat det mesta, olika musliknande saker på metspö, godis i papper etc etc. Han ser bara på mej och mina händer. Jag tycker synd om honom, det enda jag kan göra för att få lite tid att gå är att kela men när han är uttråkad vill han inte det heller. Har du några tips?

→ ETOLOGEN

SVAR: Att skapa en stimulerande och kattvänlig innemiljö kan vara utmanande. Aktivering och lek som påminner om jakt brukar vara populärt bland katter, men självklart inte hos alla. Ett alternativ är att förlänga tiden för födosöket genom att gömma små portioner foder runt om i bostaden – detta resulterar även i en mer aktiv katt.

Har du testat att träna din katt? Träning genom positiv förstärkning, där önskade beteenden belönas (till exempel med godis), har en positiv effekt på välfärd. Och det kan

stärka er relation! Träning handlar om mer än roliga tricks även om det inte behöver vara svårare än att träna sitt eller high-five. Träning kan även användas för att vänja katten vid hantering såsom medicinering eller transport.

För mer tips kring träning av katt rekommenderar jag Karen Pryors bok *Clicker Training for Cats* och John Bradshaw & Sarah Ellis – *The Trainable Cat – A Practical Guide to Making Life Happier for You and Your Cat*. ✕

Elin Hirsch
Doktor i etologi

Kattliv på äldreboende

Allt fler äldreboenden tillåter sällskapsdjur. En katt kan betyda mycket för de äldres trivsel. Men hur har katterna på äldreboendena det? Susanne Gaje har undersökt.

Hon har ägnat stor kraft åt att ta reda på hur katter på svenska äldreboende har det. Gjort intervjuer med personal och boende, från Skellefteå i norr till Skurup i söder. Läs vad hon kom fram till på nästa uppslag. Men först: Möt Susanne Gaje!

Hur kommer det sig att du ville undersöka hur katterna har det?

– Jag är pensionerad och har alltid haft stort intresse för djur. När jag hade dubbelzijdig lunginflammation fick jag tröst och "tillsyn" av familjens då ettåriga katt, som kom och tittade till mig och la sig vid sidan en stund. Detta gav mig en riktig tankeställare. När jag senare kom i kontakt med litteratur om djur i vården så försökte jag få en överblick över förhållandena i Sverige. Jag tog kontakt med Socialförvaltningen i Stockholm och Socialstyrelsen. Eftersom det verkade svårt att få kunskap om hur "katter i vården" fungerar i Sverige, så gjorde jag en undersökning år 2015–2016. Ambitionen var att belysa för- och nackdelar och erfarenheter i samspelet mellan katter och sköra människor inom vården. Det finns betydligt mer information om hundar och särskilt vårdhundar. Då gjorde jag intervjuer på 14 äldreboenden i Stockholmstrakten. Resultaten är publicerade i tidningen *Senioren* (Nr 5, 2016) och i boken *Oss kattvänner* emellan av Suzanne Axell och Susanne Hellman Holmström.

Därefter gjorde jag en ny undersökning 2018 och intervjuade äldreboenden som har eller har haft katt. Hittills har 30 intervjuer gjorts på 29 äldreboenden över hela landet. I första hand intervjuades personal, men även boende har bidragit med synpunkter.

Här är Susanne Gaje tillsammans med sin ragdoll Noomi Sunrider.

SUSANNE GAJE

Bor: Stockholm.

Yrke: Pensionerad civilekonom och utredare inom riksdagsorganisationen. Efter utredningar för riksdagens revisorer, bland annat av Operans ekonomi, har jag huvudsakligen arbetat på riksdagens utskott.

Egna djur: Ragdoll-katten Noomi Sunrider. Dessförinnan bondkatten Tiger.

Katterna har jag också träffat. En av frågeställningarna gäller just: vad får katten ut av livet på äldreboendet?

Hur har intresset varit för att ställa upp och berätta från de olika boendena?

– När jag väl har fått tag på rätt person, oftast enhetschefen på äldreboendet, har jag i regel mötts av intresse och positiva reaktioner. Det är inte lätt att få en intervju-tid på grund av en stressad arbetssituation, ombyggnad, omorganisation, kattens

bortgång och personalens semestrar. På ett boende där jag fick god kontakt med enhetschefen redan i januari 2018 kunde intervjun ändå inte komma till stånd förrän i december 2018.

Vad har förväntat dig mest?

– Min största aha-upplevelse var att det finns så många eldsjälare på äldreboendena som har en bestämd uppfattning om att katter förbättrar livskvaliteten för många sköra människor. ✕

"Chefen sköter fästingdropparna"

Överviktig, oförsäkrad och rädd för yviga gester? Eller tryggt mysliv med rutiner? Katter på äldreboende upplever båda sidor.

Studien utfördes på 29 boenden över hela landet år 2018. Den gör inte anspråk på att vara vetenskaplig, boendena är slumpvis utvalda och varje enhet kan ha haft mer än en katt, så svaren inkluderar fler än 29 katter.

Här kommer ett utdrag:

Termen äldreboende används för olika typer av boenden, som traditionella äldreboenden, demensboenden och korttidsboenden med flera. Honkatterna får heta Kattis och hankatterna Kissen.

Så kommer katterna dit: Många katter följer med när husse eller matte flyttar till äldreboende. När de avlider kan katten få stanna. Andra har själv gått dit, några kom via katthem och ibland kan personalen ha kattungar hemma och pröva om de skulle passa in på boendet. Några berättelser:

”Kattis kom med sin husse till äldreboendet när hon var runt två år. Hussen dog efter en tid. Ingen på hennes avdelning var allergisk; därför erbjöd sig personalen att fortsätta ta hand om Kattis. Efter att ha hört med hussens anhöriga beslutade enhetschefen att hon skulle få vara kvar. Anhöriga kom under flera år för att hälsa på Kattis och se att hon hade det bra.”

”En anställd nattpersonal hade på känn att det skulle vara bra med en katt på boendet. Det diskuterades på alla nivåer och beslutades att nattpersonalens egen kattunge fick komma. Kissen blev innefatt och den första äldreboendekatten i sin kommun; andra boenden hörde sig för och nu har några skaffat egna katter.”

Så vänjer sig katten: Vissa vänjs in gradvis. För en del går det inte så bra. Här är några berättelser: ”Kattmamman hade fått fyra kattungar, men tre av dem dog. Den fjärde, Kissen, skulle enligt överenskommelse levereras till ett äldreboende. Men utan mamma och

syskon var det risk att Kissen skulle känna sig otrygg. Äldreboendets chef ordnade så att han fick bo hemma hos henne och följa med till jobbet på morgonen. I början var kattungen lite rädd. Efter en tid fick Kissen sova över på sin avdelning enstaka nätter, sedan flera i rad och till slut blev äldreboendet hans hem. Då blev det mer undantag att han fick följa med chefen hem.”

”Hittekatten var två år när han kom genom en personal. Den första tiden släpptes Kissen inte ut alls; det var på hösten och dåligt väder. Han var så nöjd ändå där han satt i fönstret och tittade ut. Vid jultid släpptes Kissen ut för första gången, glad och nyfiken. Nu får han vara ute så mycket han vill. Ofta ligger han i entrén på sin fårskinssits, där alla som kommer förbi får klappa honom.”

En skygg honkatt som kommit till ett demensboende verkade inte ha någon bra tillvaro. De dementa personerna kunde bete sig lite yvigt och man såg att Kattis ville springa undan och inte bli klappad. På natten när det var lugnare och tystare så verkade Kattis mer harmonisk. Nattpersonalen kunde få klappa henne. Katten finns nu hemma hos en personal.

Så sköts katten: De flesta har rutiner för att katten ska få mat och friskt vatten ett par gånger om dagen. Risker var snarast att katten får för mycket mat och blir överviktig. När många tycker om att få besök av katten, så lockar man gärna med kattgodis. Åtgärder har prövats för att få bort överviktsproblem i de boenden jag undersökt:

- Göra ordning påsar med kattmat som skulle räcka hela dygnet
- Ge bantningspellets med lågt kaloriinnehåll
- Tala om för de boende som var för generösa mot katten att de måste sluta att ge mat.

”Från början var det inte så bestämt vem som skulle ge mat, vilket ledde till att någon katt kunde få lunch tre gånger samma dag.”

”För en man som hade fått stroke blev det lättare att acceptera att bo på äldreboende när det fanns en katt. Sittande i sin rullstol lockar han på Kissen som kommer och sällskapar. Då tar han fram kattgodiset och det slinker ner en hel del i katten. Hans fru försöker hålla emot eftersom Kissen är överviktig men det lyckas inte riktigt.”

Så ordnas det praktiska: Ofta finns regler för när lådan ska göras ren, vanligen en gång om dygnet. Något boende har rutinen att personal som sköter mathållning och låda ska signera när uppgiften är utförd. Under semestertider är rutinerna inte alltid så säkra. De flesta utekatterna föredrar att gå ut och sköta sina behov. I många fall sköter chefen eller andra ansvarspersoner även veterinärbesök och fästingdroppar. Alla katter har inte en försäkring. Vissa intervjupersoner visste inte. En hel del katter var dock försäkrade.

”När Kissen en gång blev dålig så var det en personal som åkte hem efter sin egen kattbur och skjutsade honom till veterinären. Pencillinbehandling ordinerades. Personalen skramlade till veterinärkostnaderna.”

”Varje gång Kissen är hos veterinären så vaccineras han mot kattsnuva och kattpest. Men det går 1–2 år mellan gångerna. Kostnaderna betalas på plats eftersom det inte finns försäkringar. Vi har pratat om detta många gånger och det kommer säkert att bli försäkring nästa gång.”

I ett fall är det en lokal djurskyddsförening som äger katten och äldreboendet är fodervärd. Där står föreningen för försäkring och veterinärkostnader.

Så ser kattens sociala liv ut: Nästan alla katterna hade favoriter bland de boende och personalen. De som inte vill ha besök av katten har dörren stängd.

”Enligt reglerna ska den personliga katten hålla sig till sin lägenhet. Men det har man tummat mycket på. Det fanns en period när Kattis gick till många andra och särskilt en dam blev som reservmatte. Kattis lägger sig gärna hos boende. Hon kryper till ryggen och är särskilt nöjd hos de som ligger still. En anhörig som matar henne har blivit mycket populär. Bland personalen har Kattis också favoriter, till exempel en person som ger henne skinka.”

”När en boende lyfte upp Kattis i svansen så bet hon. Enligt personalen var det enda gången hon har bitit.”

De flesta katterna sitter tillsammans med de boende i soffan eller ligger i deras sängar. Katten avgör själv graden av fysisk kontakt. Flera katter tycker att det är roligt med rollator eller rullstol och låter sig skjutsas. Några är roade av leksaker som

metospön, tygmöss och bollar. De yngre pensionärerna använder laserstrålar som katten får jaga. Klätterställningar eller klösbrädor finns ibland.

”Vanligen ligger Kissen i en barnvagn som kan skjutas av en person i rullstol. På dagtid får Kissen gå runt överallt och han går ofta in till sin vän och ligger i sängen hos henne. På nätterna vill man inte att han ska vara kvar i något rum eftersom dörrarna stängs. Då ser nattpersonalen till att Kissen är i allmänna utrymmen.”

”Kissen väntar på bestämda tider vid entrén, där en anhörig som är kattens vän, brukar komma varje dag. Kommer den anhöriga inte på sin vanliga tid sitter Kissen och väntar väldigt länge.”

”När damen på boendet och hennes dotter går ut på promenad kan Kissen följa med på promenaden hela vägen.”

När olyckor sker: Katter på äldreboenden råkar precis som katter i privata hem ut för tillbud.

”Katterna gick gärna in på chefsens kontor och råkade flera gånger bli kvar där när dörrarna låstes. På natten ville de gå ut. Fem gånger hände det att larmet gick och larmpersonal störtade in.”

”Förut gick Kissen rondan med nattpersonalen – det har han slutat med nu. En nattpersonal hade haft med sig en stor hund. Kissen blev arg och rädd. Nu tar den personalen inte med hunden längre.”

”Kissen dricker gärna vattnet i akvariet. En gång hoppade han ner i det.”

Två katters liv avslutades efter att de blivit överkörda i trafiken.

De absolut flesta är glada för katten och känner att de får en bra tillvaro. Vid problem har personal vid flera boenden tagit hem katter. En intervjuperson är tveksam till en ny katt:

”Med rätt katt kan det gå bra, men katten ska inte ses som ett medel för vården. Katten har ett egenvärde också och har rätt till ett värdigt liv”, sa personen. ✖

Amanda läser för sin bror.

TRE BRA BARNBÖCKER OM DJURSKYDD

Tidningen Djurskyddets barnboksrecensent Amanda Thente Hörlin, 9 år, har läst tre nya barnböcker.

CHIPPEN FRÅN TIPPEN

AV ANNA HANSSON
ILLUSTRATION EMMALILL FRANK
IDUS FÖRLAG

Hunden Chippen var ensam på en stor soptipp. Där kände han sig hungrig, frusen och ledsen. När han äntligen såg mat så var det alltid större hundar som hann före. En dag kom en man till soptippen. Exakt en sån man som Chippens mamma varnat för. Sen handlar boken om hur det går för Chippen.

Jag tycker boken var bra och väldigt lättläst. Det var spännande att läsa om hur det går för Chippen. Jag läste boken för min treåriga lillebror som tyckte den var kul och gillade bilderna. Jag har lärt mig att det finns hundar som inte har det så bra. Då är det fint att 20 procent av vinsten går till DogRescues som räddar hemlösa hundar. Eftersom boken har lite text och många bilder passar den jättebra till mindre barn. Jag ger boken 4,5 av 5. ✕

LIV OCH SMILLA – VÄGEN HEM

AV MARIA REDSTRÖM NORRMAN
ILLUSTRATION JOEN SÖDERHOLM
IDUS FÖRLAG

Den handlar om en tjej som heter Liv. En dag var hon ute och gick. Liv älskade hösten och alla färger. Då träffade hon Wilma, sin bästa vän. De började prata. De hade gått väldigt långt innan de märkte det själva. Livs mamma hade alltid sagt att de ska hålla sig på rätt sida av vägen. Men den här dan hände nåt ovanligt. Liv kände att hon var tvungen att gå över vägen. Hon visste inte varför men hon var bara tvungen.

Boken var bra för att det var fylliga meningar och fin blandning av bilder och text. Jag blev nyfiken på vad som skulle hända, hur de skulle komma hem och hur det skulle gå för katten Smilla. Det hade varit roligare om bilderna hade färg. Jag tycker boken passar lågstadieelever och folk som gillar katter. Jag ger boken 4,5 av 5. ✕

DJURDECKARNA: GRÄSANDSÄVENTYRET

AV MARI BISTER
ILLUSTRATION KRISTER HÄGGLUND
IDUS FÖRLAG

Detta är den andra boken i serien om Djurdeckarna. Bockerna handlar om Joakim och Jakob som löser olika djurmysterium. Den här gången hittar de en and i vassen som är i knipa. Den har fastnat i en fiskelina. De bestämmer sig för att försöka hitta vem som lagt ut fiskelinan.

Det var spännande att läsa för att det var svårt att lista ut vem som var skyldig. Boken var rolig för den hade kul karaktärer. Jag tycker det var bra att de lyfter fram att man inte ska slänga skräp i naturen för djur kan skadas. Boken har fina bilder. Jag rekommenderar boken till lågstadieelever som gillar djur och spänning. Jag ger boken 5 av 5. ✕

FLER BÖCKER OM KATTER OCH HUNDAR FÖR VUXNA!

KATTENS HEMLIGA SPRÅK

AV SUSANNE SCHÖTZ
FORUM

Katter har ett hemligt språk. I alla fall för oss människor. Vissa läten ligger på så hög frekvens att det är omöjligt för det mänskliga örat att uppfatta. Vi ser hur katten rör på munnen, men hör inget. Docent Susanne Schötz guidar oss in i denna fantastiska värld av kurrande, spinnande, jamande och skriande, med bandspelare och fonetiska analysmetoder i bagaget. Hon ger tips på var vi kan ladda ner program från internet för att spela in och analysera den egna kattens läten. Boken marknadsförs som en bok om katters dialekter, men innehåller så mycket mer. Författaren delar med sig av problem som hennes katter haft och vilka lösningar de funnit. ✕

Katarina Hörlin

BLYGERHUNDAR – SÅ GÖR DU DIN HUND TILL EN SUPERHJÄLTE

AV JESSICA MANN
ILLUSTRATÖRER FRIDA GOOD OCH JENNY NYBERG
KLICKERFÖRLAGET

Får du någonsin möjlighet att lyssna på en föreläsning med Jessica Mann: Gör det! Är du en av alla oss som lever med en helt enastående älskad hund som är mer osäker än andra hundar i vissa sammanhang? Läs hennes bok. Hopp- ingivande kärleksfull och fylld med praktiska tips. Hon vet vad hon skriver om. Jessica har levt med en hund som var just så rädd att det roliga hundlivet hon sett framför sig blev en ensam vandring i mörka gränder – för att inte riskera att möta andra hundar. Hon gick alla hundkurser som fanns för att hjälpa sin hund och när de var slut gick hon instruktörskurser. Nu är Jessica uppbokad som föreläsare lång tid framöver. Kunskap och medkänsla är två helt oemotståndliga komponenter så vi förstår att många vill ta del av hennes råd. Nu läckert samlade i bokform också. ✕

Katarina Hörlin

FLER TIPS PÅ NÄSTA SIDA!

"DJURENS GÅTFULLA LIV"

AV PETER WOHLLEBEN
NORSTEDTS

Jag hör inte till dem som helt föll för författarens tidigare bästsäljare "Trädens hemliga liv" och därför blev den här läsupplevelsen en angenäm överraskning. Bokens undertitel är "Kärlek. Sorg. Omtanke. Fantastiska inblickar i en slutet värld." Det är en bra beskrivning, för boken tar upp en lång rad ämnen och blandar små och stora begrepp på ett sätt som fungerar bra. Kärlek, skam, altruism och rädsla är exempel på de större och det varvas friskt med funderingar kring till exempel hur djur hanterar dåligt väder. Författaren redogör för en hel del modern forskning kring djurs förmågor och känslomässiga kapaciteter och blandar detta med anekdoter om djur han har känt och erfarenheter från sitt liv. Det gör att boken blir mycket lättläst även om den innehåller en hel del fakta.

Respekt för djur genomsyrar läsningen och jag tycker att den är väl värd att läsas av alla som är intresserade av nya tankar om att det inte går någon tydlig skiljelinje mellan djur och människor. En viktig aspekt är också att inte bara däggdjur tas upp som exempel, vilket annars ofta blir fallet när man pratar om djurs känslor och förmågor.

Det enda jag egentligen inte tyckte om med boken är dess slut, där författaren vill skriva om etik kring hur vi behandlar djuren omkring oss. Han landar i att den nuvarande djurhållningen inte är hållbar med tanke på vad vi idag vet om djurs förmågor men slutsatsen han drar är att vi helt enkelt borde konsumera mindre av animaliska produkter och lite mindre bekvämt. Det här är givetvis inte en bok där man förväntar sig detaljerade råd om framtidens djurskydd. Men i en bok som redogör så väl för djurs upplevelser i övrigt känner jag ändå att det hade varit mer givande om detta resonemang antingen utvecklades i mycket mer detalj eller att man helt avstod och lämnade till läsaren att göra egna tolkningar efter läsningen. Det blir annars ett lite för hastigt och ytligt svar på det som för många människor faktiskt är ett mycket djupt dilemma idag; hur ska vi hantera all denna nya kunskap om vad djuren upplever när vår behandling av djur ser ut som den gör? ✕

Therese Lilliesköld

FRÅGA VETERINÄREN!

Varje onsdag kl. 20 visar SVT2 programmet där frågor om allt från gulfiskars hälsa till hästköt-sel kan besvaras. Sofia Rågeklint är programledare tillsammans med veterinär Oskar Nilsson.

– Jag älskar verkligen mitt yrke även om det är tufft och stressigt ibland. För mig personligen är det svårt att känna mig riktigt hemma utan en hund som snusar bredvid i soffan, säger Oskar Nilsson, som till vardags är chefsveterinär vid djursjukhuset i Sundsvall.

Programmet kan även ses på SVT Play. 🐾

Foto: Magnus Liam Karlsson/SVT

”ZELDA – PSYKOLOGISKA BETRAKTELSE

AV ÅSA NILSSONNE
BROMBERGS

Inför den här boken läste jag först den förra boken om Zelda. Den liksom skavde lite, för trots de många kloka tankarna saknade jag känslan, det blev väldigt mycket tanke. I den nya boken om Zelda upplever jag annorlunda, plötsligt fick både tanke och känsla liksom lika mycket rum. Det gör den till en väldigt härlig hundbok för den som är intresserad av hunden och människans relation.

Boken är ärlig på ett modigt sätt, Åsa väjer inte för de mindre vackra känslorna utan beskriver hur det faktiskt är ibland i relationer

och det är starkt berättat. Dessutom bjuder hon på många spännande tankar, där tolkningar av hundar i allmänhet och av Zelda i synnerhet blandas med erfarenheter ifrån Åsas arbete som psykiater och med mindfulness.

Trots att den här boken enbart är illustrerad med tecknade bilder och inga foton av Zelda känns hon närvarande på ett mycket tydligt sätt. De få sidorna väcker tankar och dröjer sig kvar efteråt, så som en riktigt bra hundbok ska göra. ✕

Therese Lilliesköld

HÖR OM DJUR

Flera fina poddar och radiodokumentärer ligger ute just nu. Tre tips:

- Per Jensens Etologinytt (Sök Etologinytt på Poddtoppen.se/podcast)
- P3 Dokumentär, SR: Vargolyckan på Kolmården, gjord 2018 av: Ida Lundqvist.
- Kattsnapspodden. Tar upp allt från fett-lever hos katt till deras utsatthet för våld. ✕

DE HEMLÖSA KATTERNA I HOMS

AV EVA NOUR
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

Detta är ingen bok om katter i första hand. Även om djuren ständigt finns med i skildringen av hur det är att leva i en belägrad stad. De blir övergivna, de hungrar och någon vill skjuta en katt för att äta upp. Huvudpersonen

är en stor djurvän och det är han, inte katterna i Homs, som är bokens riktiga huvudperson. Att få ta del av en flyktingkille från Syriens inre tankar och yttre resa är något jag längtat efter, jag har ofta undrat hur de tänker om sig själva och hur de upplever oss i väst. Hungern, att inte kunna köpa mat i affärer, utan bli tvungen att äta allt man hittar, var mest drabbande. Att tvingas fly från nära och kära och att leva i exil: Så mycket sorg att hantera men även turen att

få ett annat liv i ett nytt sammanhang. Efter att ha sträckläst är det ändå de många scenerna med djur som stannat kvar. Vildhunden som fick ungar, som tröstade huvudpersonen i det militära, men hade det bäst i vilt tillstånd. Duvorna. Katterna han gav utgångna tonfiskkonserver i Homs. Hans dröm om att i samförstånd med djuren leva i Antarktis. Ibland kan djur och människor hjälpa varandra att fortsätta. ✕

Martine Everett

SE I ROVDJURENS SPÅR

I fyra välproducerade program ger sig Anders Lundin ut i landet och världen för att följa rovdjuren. Han möter brunbjörn i Dalarna, isbjörn på Svalbard och järv i Borgafjäll. Mest drabbande är avsnitt 1 där han talar med såväl jägare som polis om den illegala jakten på varg. Avsnitten finns på SVT Play. Se! ✕

Följ med programledaren Anders Lundin och träffa några av världens rovdjur.

Foto: SVT

[illegible]

TÄVLA OCH VINN PRISER FRÅN VIVARA!

Vi lottar ut fem fina fågelholkar från Vivara. Perfekt att skämma bort fåglarna med! Vinsten kan skilja sig något från den på bilden här intill.

GÖR SÅ HÄR:

Det är det fyrsiffriga talet som bildas av de röda siffrorna (t ex FEM TRE ETT TVÅ = 5312) som är er svarskod. Ring **0944-670 90 09**. Följ de talade anvisningarna. Du ombeds att ange kryssets tävlingsnummer, som är 24, och den fyrsiffriga koden (ovan). Sedan är det klart.

Du kan inte ringa från hemligt eller dolt nummer. Det betyder att ditt nummer måste synas när vi söker det på hitta.se eller eniro.se. Samtalet kostar 10 kronor. Du accepterar kostnaden genom att trycka 1 i början av samtalet.

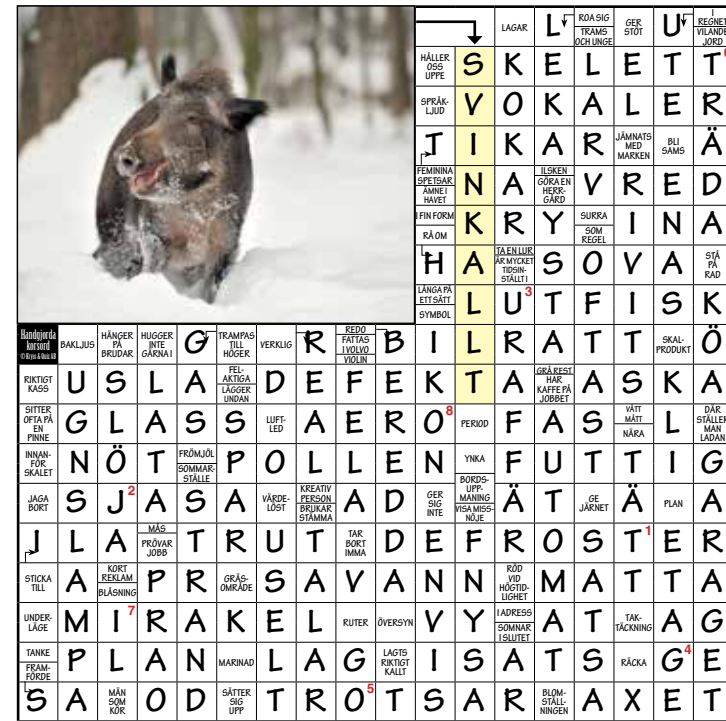
Senast **den 2 maj 2019** måste vi ha ditt svar. Lösning och vinnare presenteras i nästa nummer.

GRATTIS!

Förre numrets vinnare: Åsa Näslund, Karlstad, Inger Eriksson, Strängnäs, Marita Edfast, Åryd, Märit Birgitta Magnusson, Åmål och Torun Bergman, Skellefteå.

Rätt lösning till Djurkrysset i nummer 3, 2018:

Respekt Empati Djur Etik

Djurskyddet Sveriges värdegrundsmaterial

- Djurinriktade värdegrundsövningar för barn i förskolan och skolan.
- Utvecklar barns empati och förståelse för andra individer.
- Vetenskapligt säkerställd effekt.
- Övningarna är anpassade till läroplanen.

Ladda ner
övningarna
kostnadsfritt på
www.rede.se

ALU-FLEX HUNDBUR

HELT I ALUMINIUM!

VARFÖR INTE DEN BÄSTA?

Smide & Montage AB

Tel: 0120-41030
www.alu-flex.se | info@alu-flex.se

DIN VETERINÄR
smådjurskliniken

VÄLKOMMEN!

Medicinska utredningar • Operationsavdelning
Röntgen • CT-röntgen • Ultraljud • Cardiologi
Ögonspeglings • Kattmottagning • ID-märkning
Kostrådgivning • AI-kompetens

042-20 20 00 • www.dinvet.nu
Ekvändan 2, Helsingborg

Anmäl dig till djurskyddskonferensen 5 april!

Hur kan Sverige ta tillbaka förstaplatsen i djurskydd? Sverige är inte bäst i klassen på djurskydd, men potentialen finns. I år gör vi en framtidsspaning och ber inspirerande föreläsare att berätta vad de tror krävs för att Sverige ska bli världsmästare i djurskydd.

Djurskyddet Sverige bjuder in till en djurskyddskonferens i Stockholm med huvudfokus på ovanstående fråga. Du som är medlem får delta på konferensen till rabatterat pris. Sista anmälningdag är **31 mars**.

Läs mer och anmäl dig via länken:
<https://www.djurskyddet.se/aktuellt/konferens-2019/>

Handla med rabatt hos Miwo Design

Du som är medlem i Djurskyddet Sverige får 10 procent rabatt hos Miwo Design. Miwo Design erbjuder ett sortiment av möbler i skandinavisk stil, allt från kattbädd, hundbädd och hundsäng till klösträd, klätterträd och accessoarer.

Ange **Djurskyddet19** i kassan på www.miwodesign.com för att ta del av erbjudandet.

Kontakta vår medlemsservice

Har du frågor om ditt medlemskap, vill beställa informationsmaterial eller meddela att du har ny adress?

Välkommen att kontakta Djurskyddet Sveriges medlemsservice på **08-673 35 11**. Telefontiderna är mån–tors 9–15.30, fre 9–11.30. Stängt för lunch 11.30–12.30.

Du kan också mejla till info@djurskyddet.se.

Brev skickas till:
Djurskyddet Sverige
Hammarby Fabriksväg 25, 120 30 Stockholm

Klipp av talongen här, lägg i kuvert och skicka kostnadsfritt till vår svarspostadress.

Fyll i talongen och posta den till Djurskyddet Sverige!

Ja, jag är intresserad av att stödja Djurskyddet Sveriges arbete. Skicka mig information om att:

- ☐ Bli medlem (till dig som inte redan är det)
- ☐ Bli månadsgivare (100 kr/månad)
(Som månadsgivare blir du också medlem)
- ☐ Ge en gåva
- ☐ Ge en minnesgåva
- ☐ Ge en högtidsgåva
- ☐ Testamentera

☐ Jag är redan medlem men har ny adress.
(Fyll i både din nya och din gamla adress, samt medlemsnummer)

☐ Jag är redan medlem men lämnar gärna mitt telefonnummer och/eller min e-post så att ni kan nå mig på flera sätt.
(Glöm inte att fylla i ditt namn och medlemsnummer)

Namn och ny adress:

För- och efternamn: _____

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Födelsedatum (ÅÅMMDD): _____

Vid adressändring - det här var min gamla adress:

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Medlemsnummer: _____

Skicka talongen till: Djurskyddet Sverige, Svarspost, Kundnr 20425761, 120 20 Stockholm

Djurskyddet Sverige där du bor!

Djurskyddet Sverige är ett riksförbund med 48 lokalföreningar över hela landet.

BLEKINGE LÄN

Djurskyddet Karlshamn

Telefon: 0735-08 71 07
djurskyddet@karlshamn.se

Djurskyddet Ronneby

djurskyddet.ronneby@hotmail.com

DALARNAS LÄN

Djurskyddet Dalarna (Rättvik)

Telefon: 0736-73 77 00
dalarna@djurskyddet.se

GÄVLEBORGS LÄN

Djurskyddet Bill & Bull i Söderhamn

Telefon: 0764-10 01 01
info@djurskyddetbilllochbull.se

Djurskyddet Bollnäs-Ovanåker

Telefon: 0703-02 80 06
djurskydd_bollnas@hotmail.com

Djurskyddet Skygga Katten Hälsingland

Telefon: 0709-21 95 00
l.trempenau@telia.com

HALLANDS LÄN

Djurskyddet Norra Halland (Kungsbacka)

Telefon: 0708-77 64 70
info@djurskyddetnorrahalland.se

Djurskyddet Kattfotens Katthem i Halmstad

Telefon: 0701-55 80 08
kattfoten@kattfoten.se

Djurskyddet Varbergs Djurhjälp

varbergsdjurhjalp@gmail.com

Halmstadsortens Djurskyddsförening

Telefon: 0346-530 68
tomas.erge@telia.com

JÄMTLANDS LÄN

Djurskyddet Jämtlands Län

Telefon: 0706-39 37 55
jamtland@djurskyddet.se

JÖNKÖPINGS LÄN

Djurskyddet Eksjö

Telefon: 0702-52 82 88
cats@djurskyddet-eksjo.se

KALMAR LÄN

Djurskyddet Kalmar

Telefon: 0480-41 11 00
kalmar@djurskyddet.se

Djurskyddet Oskarshamn

Telefon: 0491-188 15
oskarshamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Västervik

Telefon: 0704-530 518
djurskyddetvastervik@gmail.com

KRONOBERGS LÄN

Djurskyddet Kronoberg (Växjö)

info@djurskyddetkronoberg.se

Djurskyddet Sigfrid (Växjö)

Telefon: 0760-22 05 04
sigfrid@djurskyddet.se

NORRBOTTENS LÄN

Djurskyddet Norrbotten

Telefon: 0730-32 21 82
jenny.lindback@hotmail.com

SKÅNE LÄN

Djurskyddet Helsingborg

Telefon: 0705-47 00 68
helsingborg@djurskyddet.se

Djurskyddet Kullabygden

Telefon: 0702-46 80 42
kullabygden@djurskyddet.se

Djurskyddet Landskrona

Telefon: 0738-04 96 44
djurskyddetlandskrona@hotmail.com

Djurskyddet Snapphanen

Telefon: 0708-11 28 16
info@djurskyddetsnapphanen.se

Djurskyddet Ängelholm-Bjäre

angelholm-bjare@djurskyddet.se

STOCKHOLMS LÄN

Djurskyddet DOSO

Telefon: 08-87 94 17 / 073-679 18 44

Djurvännernas Förening i Stockholm

Telefon: 08-755 68 46
info@djurvannernastockholm.se

Djurskyddet Kattvarnet Haninge

Telefon: 08-776 16 80
info@kattvarnet.nu

SÖDERMANLANDS LÄN

Djurskyddet Mariefred

Telefon: 0707-77 19 54
susanne.queckfeldt@gmail.com

Djurskyddet Nyköping

Telefon: 0155-21 76 32
nykoping@djurskyddet.se

Djurskyddet Strängnäs

Telefon: 0708-80 54 42
strangnas@djurskyddet.se

VÄRMLANDS LÄN

Djurskyddet Filipstad

filipstad@djurskyddet.se

Djurskyddet Karlstad

Telefon: 054-53 47 06
kontakt@djurskyddetkarlstad.se

Djurskyddet Kristinehamn

Telefon: 0550-151 55
kristinehamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Säffle-Ämål

saffle-amal@djurskyddet.se

Djurskyddet Sunne

Telefon: 0725-30 73 77
sunne@djurskyddet.se

Djurskyddet Westra Wermland (Arvika)

Telefon: 0722-33 38 10, 0722-33 38 20
westrawermland@djurskyddet.se

VÄSTERBOTTENS LÄN

Djurskyddet Skellefteå

Telefon: 0702-70 03 92
djurskyddetskelleftea@gmail.com

Djurskyddet Västerbotten (Umeå)

Telefon: 090-14 21 11
info@djurskyddetvasterbotten.se

Djurskyddet Åsele Katthem Kurriyan

Telefon: 0941-109 87 / 070-218 09 41
aselekurriyan@hotmail.com

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Djurskyddet Härnösand

Telefon: 0611-300 20
vallaren@hotmail.com

Djurskyddet Katt hjälpen Sundsvall

info@kattjalpen.com

Djurskyddet Sundsvall

Telefon: 060-56 78 50
djurskydds@hotmail.com

Djurskyddet Ådalen (Sollefteå)

Telefon: 0620-242 67 / 073-063 23 45
djurskyddetadalen@hotmail.com

Djurskyddet Örnsköldsvik

Telefon: 0709-45 02 77
oviks_djurskydd@hotmail.com

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Djurskyddet Bohuslän

Telefon: 0761-17 77 81
info@djurskyddetbohuslan.se

Djurskyddet Skaraborg

Telefon: 0739-24 26 72
skaraborg@djurskyddet.se

ÖREBRO LÄN

Djurskyddet Vilsna tassar Hällefors

vilsnatassar@djurskyddet.se

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Djurskyddet Fiahemmet i Norrköping

Telefon: 011-31 14 99
fiahemmet@hotmail.com

Djurskyddet Mjölby

Telefon: 0142-36 11 02
djurskyddetmjolby@gmail.com

Intresserad av att starta en förening där du bor?

Läs mer på Djurskyddets hemsida:
www.djurskyddet.se/engagera-dig/starta-ny-forening
Eller kontakta Djurskyddets kansli:
info@djurskyddet.se
08-673 35 11

SISTA ORDET

Foto: Elsa Frizell

Dagkräm
på köpet!

ABENHS

Namn:

Adress:

Postnr: Ort:

E-post: Mobilnr:

Frankeras ej!
Hälsa
betalar portot

Hälsa

DJURENS RECEPT DIREKT I APPEN

I Kronans Apoteks app samlar du alla dina recept; dina egna, dina djurs och dina barns. Dessutom kan du hantera dina fullmakter och se om dina mediciner finns inne på ditt apotek.

VI FINNS FÖR DIG I DIN VARDAG

Hos Kronans Apotek får du alltid kunnig rådgivning och hjälp att hitta rätt i vårt sortiment. På flera av våra apotek har vi ett utökat djursortiment, både receptfritt och receptbelagt.

Välkommen in till oss eller handla på kronansapotek.se. Alltid fri frakt och snabba leveranser.

kronansapotek.se

